

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Прарэктар па вучэбнай рабоце

А.В.Данільчанка

« 6 »

2016 г.

Рэгістрацыйны № УД-1817 /вуч.

БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА

**Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне па напрамках спецыяльнасцей**

1-23 01 08-02 Журналістыка (аўдыявізуальная)

1-23 01 08-03 Журналістыка (web-журналістыка)

1-23 01 07 Інфармацыя і камунікацыя

Вучэбная праграма складзена на аснове ОС РБ 1-23 01 10-2013 ад 30.08.2013 № 88, вучэбнага плана ўстанова вышэйшай адукацыі № Е 23-192 / вуч., № Е 23-191 / вуч., зацверджаных 30.05.2013; ОС РБ 1-23 01 07-2013 ад 30.08.2013 № 87, вучэбнага плана ўстанова вышэйшай адукацыі № Е 23-258 / вуч., зацверджанай 30.05.2014.

СКЛАДАЛЬНІК:

Губская В.М., дацэнт кафедры літаратурна-мастацкай крытыкі Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ

Кафедрай літаратурна-мастацкай крытыкі Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пракакол № 12 от 18.06.2015);

Навукова-метадычным Саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пракакол № 2 от 11.11.2015 г.).

СКЛАДАЛЬНІК _____ В.М. Губская

ЗАГ. КАФЕДРЫ _____ Л.П. Саянкова-Мельніцкая

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне “Беларускае літаратура” прызначана для студэнтаў, якія навучаюцца на першай ступені вышэйшай адукацыі па напрамках спецыяльнасцей 1-23 01 08-02 Журналістыка (аўдыявізуальная), 1-23 01 08-03 – Журналістыка (web-журналістыка), 1-23 01 07 – Інфармацыя і камунікацыя.

Літаратура з’яўляецца формай самарэфлексіі нацыі. Культурная спадчына кожнага народа фіксуе шлях гэтага народа ў часе, бо адлюстроўвае і асэнсоўвае важныя гістарычныя падзеі, пафас нацыянальнага жыцця, духоўныя і эстэтычныя каштоўнасці нацыі.

У журналісцкай адукацыі надзвычай важным з’яўляецца гуманітарны складнік, які ўключае вывучэнне нацыянальнай літаратуры. У слоўным мастацтве ўвасоблена філасофія жыцця, неабходная журналісту з улікам універсальнасці прафесіі.

Вывучэнне беларускай літаратуры ад старажытнасці да сучаснасці ўзмацняе асобасную арыентацыю журналісцкага адукацыйна-выхаваўчага працэсу, скіроўвае студэнтаў на авалодванне асноў нацыянальнай культуры гуманістычнага і эстэтычнага зместу літаратурных твораў, а праз яго – агульначалавечымі каштоўнасцямі.

Курс “Беларуская літаратура” мае канцэптуальнае значэнне і адыгрывае важную ролю ў падрыхтоўцы кваліфікаваных журналісцкіх кадраў. Праграма складзена з улікам істотных грамадскіх змен, апошніх дасягненняў беларускага літаратуразнаўства, новых падыходаў і крытэрыяў ацэнкі мастацкіх твораў.

Асноўная мэта выкладання дысцыпліны: сфарміраваць у студэнтаў канцэптуальнае ўяўленне пра беларускую літаратуру як цэласную культурна-гістарычную з’яву, якая з’яўляецца ключом да разумення нацыі.

Задачы вывучэння дысцыпліны:

- Сфарміраваць уяўленне пра этапы станаўлення і развіцця беларускай літаратуры (XI – пачатак XXI стагоддзя);
- пазнаёміць з разнастайнымі жанрава-стылёвымі тэндэнцыямі беларускай літаратуры;
- развіць уменне выяўляць у тэкстах гуманістычную філасофію, сістэму агульначалавечых духоўных і маральных каштоўнасцей беларускага прыгожага пісьменства;
- разгледзець публіцыстыку пісьменнікаў на розных этапах развіцця літаратуры і развіць уменне аналітычнага пошуку прычын яе ўзнікнення ў канкрэтна пазначаны перыяд;
- замацаваць у студэнтаў тэарэтычныя веды і практычныя навыкі самастойнага літаратуразнаўчага аналізу, вызначэння крытэрыяў мастацкасці.

Падчас вывучэння дысцыпліны будзе выкарыстаны неабходны навуковы інструментарый. На практычных занятках шмат увагі будзе нададзена індывідуальнай рабоце слухачоў.

Патрабаванні да засваення дысцыпліны вызначаны ў адпаведнасці з адукацыйным стандартам. Пасля засваення лекцыйнага курсу, удзелу ў практычных занятках, вывучэння мастацкіх крыніц, спецыяльнай навуковай літаратуры, а таксама кіруемай самастойнай працы студэнт павінен набыць сістэмнае ўяўленне пра гісторыка-храналагічнае развіццё беларускай літаратуры (XI – пачатак XXI стагоддзя).

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен

ведаць:

- асноўныя этапы развіцця беларускай літаратуры ад старажытнасці да пачатку XXI стагоддзя;
- асаблівасці літаратуры як мастацтва слова, яе роды і жанры, мастацкія напрамкі;
- асноўныя перыяды жыццёвага і творчага шляху пісьменнікаў;
- тэксты мастацкіх, літаратурна-крытычных і публіцыстычных твораў беларускіх пісьменнікаў.

умець:

- аналізаваць творы беларускай літаратуры з улікам культурна-гістарычных умоў іх стварэння, ідэйна-мастацкай цэласнасці і аўтарскай пазіцыі;
- выяўляць асаблівасці творчай індывідуальнасці пісьменнікаў;
- арыентавацца ў сучасным літаратурным працэсе;
- абгрунтоўваць сваю ацэнку прачытаных твораў;
- рыхтаваць рэцэнзіі на прачытаныя творы, выяўляць іх грамадскую і эстэтычную сутнасць.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў прафесійнай падрыхтоўцы выпускніка і сувязь з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі. Дысцыпліна “Беларуская літаратура” уваходзіць у цыкл спецыяльных дысцыплін. Падчас яе вывучэння студэнты маюць магчымасць даведацца пра асноўныя этапы развіцця беларускага прыгожага пісьменства, пазнаёміцца з жыццём і творчасцю беларускіх пісьменнікаў. Дысцыпліна арыентавана на духоўнае ўзбагачэнне асобы будучага журналіста, выхаванне ў ім маральна-этычных прынцыпаў, патрыятызму, развіццё творчага мыслення, навуковага пошуку, уменне працаваць са словам. Дысцыпліна “Беларуская літаратура” складаецца з курсаў “Гісторыя беларускай літаратуры XI–XVIII стагоддзяў”, “Гісторыя XIX стагоддзя” і “Гісторыя беларускай літаратуры XX – пачатку XXI стагоддзяў”. Пры выкладанні беларускай літаратуры з улікам спецыфікі факультэта журналістыкі вялікая ўвага надаецца вывучэнню публіцыстычнай спадчыны пісьменнікаў. Дысцыпліна “Беларуская літаратура” цесна звязана з курсамі “Руская літаратура”, “Замежная літаратура”, “Філасофія”, “Асновы літаратурна-мастацкай творчасці”, “Літаратурна-мастацкая крытыка”,

“Гісторыя беларускай журналістыкі”, “Гісторыя рускай журналістыкі”, “Гісторыя мастацтваў”.

Дысцыпліна “Беларуская літаратура” дапамагае выявіць творчыя схільнасці студэнтаў, выкарыстаць атрыманыя веды ў практычнай журналісцкай дзейнасці.

Метадычная арганізацыя курса. У лекцыйным раздзеле пераважаюць аглядавыя тэмы, якія даюць цэласнае ўяўленне пра літаратурны працэс ХІ – пачатку ХХІ стагоддзяў, што дазваляе асэнсаваць ідэйна-эстэтычны рух нацыянальнай літаратуры. На практычных занятках студэнты дэманструюць ступень засваення лекцыйнага матэрыялу і здольнасць самастойнай працы над мастацкім творам. Праяўляюць уменне вуснага маўлення на беларускай мове: выступаюць з адказамі на пастаўленыя па вызначанай тэме пытанні, выказваюць і аргументуюць уласныя меркаванні адносна зместу, стылю, жанравай спецыфікі аналізуемых мастацкіх тэкстаў. Літаратурныя дыскусіі, якія ўзнікаюць пры абмеркаванні твораў беларускай літаратуры, выпрацоўваюць аналітызм, вельмі неабходны будучаму журналісту.

Самастойная праца студэнтаў (знаёмства з мастацкімі першакрыніцамі, літаратуразнаўчымі працамі, крытычнымі артыкуламі, напісанне рэцэнзій на прачытаныя творы, эсэ), скіраваная на засваенне мастацкай, публіцыстычнай, літаратурна-крытычнай спадчыны беларускіх пісьменнікаў, спрыяе выяўленню творчых схільнасцей студэнтаў і фарміруе прафесійную арыентаванасць на працу ў спецыялізаваных літаратурна-мастацкіх перыядычных выданнях, аддзелах культуры СМІ, а таксама выдавецтвах.

Колькасць акадэмічных гадзін.

	Усяго гадзін	2 сем.	3 сем.	4 сем.	5 сем.
Курс		1	2	2	3
Усяго гадзін па дысцыпліне	364	100	80	68	116
Усяго аўдыторных гадзін па дысцыпліне	174	40	48	40	46
Лекцыі	80	20	20	20	20
Семінары	76	16	24	16	20
КСР: аўдыт. / пазааўдыторная	8/10	2/2	2/2	2/2	2/4
Форма бягучай атэстацыі	Экзам., залік	залік	залік	Залік	Экзаме н
Форма атрымання вышэйшай адукацыі	Вочная				

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

РАЗДЗЕЛ I. БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА XI – К. XIX СТ.

Тэма 1. Уводзіны

Гістарычныя ўмовы развіцця беларускай літаратуры XI стагоддзя – I паловы XIX стагоддзя. Перыядызацыя старажытнай беларускай літаратуры. Літаратурныя эпохі і стылі. Мастацкі метады, сістэма жанраў і асноўныя тэмы старажытнай беларускай літаратуры. Феномен старажытнай беларускай літаратуры. Функцыі літаратуры ў старажытную эпоху. Літаратурны помнік, рукапіс, ізводы. Праблема аўтарства. Асаблівасці старажытнай літаратуры: полілінгвістычны характар, этыкетнасць, сярэдневекавы гістарызм,

Тэма 2. Літаратура Сярэднявечча (XI – першая палова XIII ст.ст.)

Гістарычныя ўмовы фарміравання літаратуры. Літаратура Старажытнай Русі як выток усходнеславянскіх літаратур. Пачатак пісьменнасці на ўсходнеславянскіх землях. Першыя кірылічныя помнікі на тэрыторыі сучаснай Беларусі. Роля хрысціянства і візантыйскай культуры ў станаўленні старажытнай беларускай літаратуры. Літаратура Старажытнай Русі як адна з сярэднявечных літаратур Еўропы X—XIII ст. Панарама літаратуры: падзел на свецкую і рэлігійную, арыгінальную і перакладную. Асноўныя жанры. Канон і кампазіцыйна-сюжэтныя схемы ў жанры жыцця. Перакладная літаратура рэлігійнага (Біблія (“Тураўскае Евангелле” XI ст.), апокрыфы (“Сон Багародзіцы”), агіяграфічныя творы (“Жыццё Аляксея, чалавека Божага”), патрыстыка, пацерыкі, хранографы,) і свецкага характару (“Аб Траянскай вайне”, “Александрыя”). Арыгінальная літаратура. Агіяграфічная літаратура: “Жыццё Еўфрасінні Полацкай”, “Жыццё Аўрамія Смаленскага”. Жыццёвы шлях і творчая спадчына Кірылы Тураўскага. “Прытча пра чалавечую душу і цела”, “Слова на Антыпасху”. Жыццёвы шлях, царкоўна-палітычная дзейнасць і літаратурная спадчына Клімента Смаляціча. Летапісанне: беларуская гісторыя ў “Аповесці былых часоў”. Кіеўскі летапіс. Галіцка-валынскі летапіс. Мастацкі феномен “Слова пра паход Ігаравы”. Сацыяльна-гістарычныя абставіны ўзнікнення і фарміравання Вялікага княства Літоўскага, Рускага і Жамойцкага. Змена геапалітычных і культурных арыенціраў. Палітычнае і культурнае развіццё ВКЛ. Беларуская мова як агульнадзяржаўная мова княства. Панарама літаратуры часоў ВКЛ. Перакладная літаратура. Сярэднявечны рыцырскі раман “Трыстан і Ізольда” (бел. варыянт “Аповесць пра Трышчана”), “Аб Атыле”. Літоўска-беларускія летапісы/хронікі: “Летапіс Вялікіх князёў літоўскіх”, “Беларускі летапіс 1446 г.”, “Хроніка Вялікага княства Літоўскага і Жамойскага”, “Хроніка Быхаўца”. Інтэрпрэтацыя беларускай гісторыі аўтарамі летапісаў. Палітычная тэндэнцыянасць летапісаў, хронік, іх ідэалагічная функцыя. Белетрызацыя гістарычных сюжэтаў (дынастычная барацьба Вітаўта, Ягайлы і Кейстута за ўладу, паход Альгерда на Маскву, заснаванне Гедымінаў Вільні, Грунвальдская бітва, каханне Жыгімонта і Барбары Радзівіл).

Другі паўднёваславянскі ўплыў. Пашырэнне культурных сувязей ВКЛ з паўднёваславянскімі краінамі. Рыгор Цамблак (1364-1419). Сутнасць вучэння ісіхазму.

Тэма 3. Літаратура перыяду Рэнесансу, Рэфармацыі і Контррэфармацыі. Рэнесанс у Еўропе і Беларусі

Характарыстыка эпохі. Перадумовы ўзнікнення, ідэалогія, эстэтыка, спецыфіка Адраджэння на Беларусі. Творы пісьменнікаў еўрапейскага Адраджэння ў перакладзе на беларускую мову. Тып рэнесанснага дзеяча.

Уздзеянне культуры, адукацыі Заходняй Еўропы з паслабленнем уплываў візантыйскіх і паўднёваславянскіх. Народная мова і “лацінская” вучонасць у ВКЛ. Новалацінская паэзія. Мікола Гусоўскі. Мастацкія асаблівасці і праблематыка “Песні пра зубра”. Ян Вісліцкі. “Пруская вайна” – паэтычны помнік мінуламу Айчыны. Францыск Скарына як рэнесансны дзеяч. Скарына як беларускі і ўсходнеславянскі першадрукар. Агульная характарыстыка выданняў Скарыны. Пражская “Біблія”. Скарына як літаратар; канцэптуальная і жанравая адметнасць прадмоваў і пасляслоўяў. Хрысціянскае асветніцтва Скарыны. Элементы тэалогіі, філасофіі, правазнаўства, лінгвістыкі, публіцыстыкі ў прадмовах першадрукара. Нацыянальная свядомасць Ф.Скарыны і ўслаўленне Радзімы. Бог, чалавек, сусвет, грамадства ва ўспрыняцці асветніка. Паэтычная спадчына Скарыны. Роля Скарыны ў развіцці і станаўленні беларускага і ўсходнеславянскага кнігадрукавання. Развіццё паэтычнай традыцыі ў літаратуры Беларусі. Скарына як першы паэт на ўсходнеславянскіх землях. Гуманізм і Рэфармацыя як асобныя тыпы еўрапейскай культуры. Рэфармацыя на Беларусі. Выдавецкая, асветніцкая, публіцыстычная, перакладчыцкая і філасофская дзейнасць Сымона Буднага. Васіль Цяпінскі і яго дзейнасць.

Літаратура перыяду Контррэфармацыі.

Брэсцкая унія 1596 г. яе роля ў развіцці беларускай літаратуры. Праблемы веры, дзяржавы, культуры ў творах І.Пацея “Унія грэкаў з касцёлам Божым”, П.Скаргі “Пра адзінства касцёла Богага пад адзіным пастырам”, Я.Руцкага “Двайная віна”. Палемічная публіцыстыка як асобны від літаратурнай творчасці. Прадстаўнікі розных ідэйна-рэлігійных плыняў у палемічнай літаратуры (Хрыстафор Філалет, Лявон Карповіч, Леў Сапега, Сільвестр Косаў ды інш.). М.Сматрыцкі – публіцыст, паэт, празаік, тэарэтык літаратуры. “Трэнас” – галоўны палемічны твор пісьменніка. Афанасій Філіповіч. Складанасць жыццёвага і творчага лёсу пісьменніка. Асаблівасці архітэктонікі і паэтыкі “Дыярыгуша”. Развіццё эмблематычнай паэзіі ў жанры эпіграм. Андрэй Рымша і яго “Дзесяцігадовая аповесць вайсковых спраў Крыштафа Радзівіла”. Гальяш Пельгрымоўскі як аўтар “Пасольства да вялікага князя Маскоўскага”. “Лабірынты” Тамаша Іяўлевіча – філасофская паэма.

Гісторыка-мемуарная літаратура.

Публіцыстычна-эпістальная спадчына Філона Кміты- Чарнабыльскага. Стылістычная адметнасць допісаў. “Дзённік” Фёдара Еўлашоўскага.

Дыдактычная і публіцыстычная накіраванасць помніка, асаблівасці мовы і стылю. “Баркулабаўская хроніка”. Асаблівасці мастацкага хранатопу твора. Рэгіянальнае і універсальнае ў творы. Адметнасць падачы матэрыялу і мовы.

Тэма 4. Літаратура перыяду барока і Асветніцтва (XVII – XVIII стст.)

Барока ў Еўропе і Беларусі.

Агульная характарыстыка барока ў мастацтве і літаратуры (амбівалентны герой, гратэсканасць, гіпербалізацыя, карнавалізацыя). Роля індывідуальнага пачатку; інтэлектуалізацыя і элітарнасць твораў барока. Касмізм барока, імкненне да ўсеабдымнасці і універсальнасці. Стылявыя ўзроўні барока. Полілінгвізм беларускага барока. Трактат М.К.Сарбеўскага “Пра дасканалую паэзію, або Вергілій і Гамер” – першае навукова-тэарэтычнае асэнсаванне эстэтыкі барока на Беларусі. Сімяон Полацкі – заснавальнік барока, першага літаратурнага стылю ў Маскоўскай дзяржаве. Роля Сімяона Полацкага ў развіцці сілабічнай паэзіі ўсходніх славян. Паэзія сярэдняга барока. Філасофская, любоўная лірыка – новыя жанры ў беларускай літаратуры. Трансфармацыя рэлігійнай паэзіі пад уплывам фальклору. Калядкі. Парадыйна-сатырычная проза. Асаблівасці смехавой культуры на Беларусі ў XVII ст. Парадыраванне кананічных жанравых форм, сацыяльна-палітычная і нацыянальна-патрыятычная завостранасць помнікаў, новы тып героя і антыгероя ў літаратуры. “Прамова Мялешкі” – пародыя на жанр сеймавых прамоў. Публіцыстычнае гучанне твора. Характарыстыка ўяўнага аўтара. Рысы барока ў творы. “Ліст да Абуховіча” – падробка пад афіцыйнае пасланне. Праблема аўтарства. Сацыяльна-палітычная і нацыянальна-патрыятычная завостранасць твора. Школьны тэатр. Выкарыстанне эстэтыкі барока ў тэатральных відовішчах. Структура сцэнічных твораў. Драма і інтэрмедыя. Народны тэатр. Батлейка. Уплыў інтэрмедыі на ўзнікненне батлейкі. Сувязь батлейкі з шопкаю, вяртэпам. Рэпертуар батлейкі: кананічны і свецкі. Выяўленне традыцый народнай карнавальнай культуры. Паэзія нізкага барока. Травестацыя і бурлесканасць. Верш “Вайна грыбоў”. Адлюстраванне настрояў засцяпковай шляхты. Парадыйна проза. “Ліст да святога Пятра”. “Руская пропаведзь”.

Асветніцтва ў Еўропе і Беларусі.

Эстэтыка Асветніцтва. Адметнасць беларускага Асветніцтва. Уздзеянне заходнееўрапейскай філасофскай і эстэтычнай думкі на беларускае Асветніцтва. Творы французскіх асветнікаў на Беларусі. Беларускія асветнікі: К. Нарбут, М. Пачобут-Адлянцікі, А. Тызенгаўз, М. Карповіч, І. Храптовіч і інш. Рэфармаванне на Беларусі сістэмы народнай адукацыі. Перыёдыка. Мастацкія напрамкі Асветніцтва. Асаблівасці беларускага класіцызму, лінгвістычны аспект твораў. Сентыменталізм у творчасці польскамоўных беларускіх паэтаў. Заняпад летапіснага жанру. Выяўленне летапіснай традыцыі праз мясцовае летапісанне. “Магілёўская хроніка”. Звесткі пра аўтараў Т. Сурту і Ю. Трубніцкага. Гістарычныя і літаратурныя вартасці “Магілёўскай хронікі”. Вобразы гістарычных асоб у творы (Пётр I, Карл XII, А. Меншыкаў, Мазепа). Саламея Пільштынова-Русецкая

“Авантуры майго жыцця”. Асоба аўтаркі. “Авантуры...” як раманаўтабіяграфія і як прыгодніцкі раман. “Авантуры...” як споведзь і самаапраўданне аўтаркі. Сатырычная і гумарыстычная проза. Прычыны ананімнасці рукапісных зборнікаў беларускамоўнай прозы ў XVIII ст. “Казанне руска схезматычна”, “Прамова русіна”, Караль Жэра. “Торба смеху”. Выяўленне эстэтыкі барока і Асветніцтва. Палітычная паэзія. “Песня беларускіх жаўнераў”. Выяўленне беларускага патрыятызму. Прапаганда ідэі вольнасці. Каэтан Марашэўскі і яго “Камедыя”. Эстэтыка барока, прынцыпы класіцызму і асветніцкі рэалізм у творы. Традыцыі і наватарства. Камізм сітуацыі і характараў. Міхал Цяцерскі. “Доктар па прымусу” як вольная апрацоўка аднаіменнай камедыі Ж.Б.Мальера. Беларускія сцэны ў п’есе як працяг традыцый інтэрмедый. Ідэалогія Асветніцтва ў творы. Прыдворны тэатр. Сувязь беларускага прыдворнага тэатра з творчасцю мясцовых драматургаў. Творчасць Уршулі Францішкі Радзівіл. Зборнік “Камедыі і трагедыі”.

Тэма 5. Станаўленне беларускага рамантызму

Агульная характарыстыка беларускай літаратуры XIX ст.

Гістарычныя ўмовы на тэрыторыі Беларусі ў пачатку XIX ст. (настапствы падзелаў Рэчы Паспалітай, вайна 1912 года, паўстанне 1830-31 гг., адменна прыгоннага права ў 1861 г., паўстанне 1863-64 гг.) і іх адлюстраванне ў літаратуры XIX ст. Фарміраванне беларускага літаратурна-грамадскага руху. Моўнае пытанне (беларуска-польская білінгвальнасць, нарастанне беларуска-польска-рускага трохмоўя). Фактары, якія ўплывалі на моўную сітуацыю ў літаратуры. Перыядызацыя беларускай літаратуры XIX ст. Эстэтычныя кірункі ў беларускай літаратуры XIX ст.

Творчасць філаматаў

Грамадскія перадумовы ўтварэння таварыства філаматаў, яго крызісы і спробы рэфармавання. Уплыў польскага традыцыяналізму на фарміраванне светапогляду філаматаў. Утапічнасць ідэалаў. Погляды на мараль і сяброўства. Роля фальклору ў станаўленні і развіцці беларускай літаратуры пачатку XIX стагоддзя. Літаратурныя ўплывы. Першае літаратурнае пакаленне ў гісторыі беларускай літаратуры. Раскрыццё дзейнасці таемных таварыстваў у Віленскім універсітэце. Ахвярнасць і пакаранне.

А. Міцкевіч. Этапы творчасці: філамацкі, расійскі і эмігранцкі. Фактары ўплыву на фарміраванне творчасці. Класіцызм у творчасці А. Міцкевіча. Пераход да рамантызму. “Балады і рамансы” (1822). Творы – эстэтычныя маніфесты (“Рамантычнасць”, “Пралеска”). Творы, звязаныя з фальклорам (“Свіцязянка”, “Свіцязь”, “Рыбка”). Уплыў творчасці Я. Чачота на А. Міцкевіча. Творы – маніфесты таварыства філаматаў (“Песня Адама”, “Песня філарэтаў”, “Ода да маладосці”). “Крымскія санеты”. Паэмы А. Міцкевіча: “Гражына”, “Конрад Валенрод”, “Дзяды”, “Пан Тадэвуш”.

Я. Чачот. Жыццёвы і творчы шлях. Удзел у таварыстве філаматаў. Беларускамоўная творчасць (“Яжовыя імяніны”, “На прыезд Адама

Міцкевіча”). Маральна-этычная праблематыка твораў (“Свіцязь”, “Узногі”, “Мышанка”). Балады Я. Чачота. Фалькларысцкая дзейнасць.

Літаратура 20-40-х гг. XIX ст.

Агульная характарыстыка: гістарычныя падзеі, якія ўплывалі на літаратуру гэтага перыяду, тэмы (родны край, прырода, антыпрыгонніцкія матывы, сувязь з фальклорам і аддаленне ад яго).

Ананімная літаратура. Паэма “*Энеіда навыварат*”: літаратурныя перадумовы з’яўлення, праблема аўтарства. Адычная страфа. Вуснае бытаванне твора і яго наступствы.

Творчасць М. Асорыя-Цяплінскага, Т. Лада-Заблоцкага, Ф. Савіча, І. Ходзькі.

Я. Баршчэўскі. Асоба пісьменніка. Беларускамоўная творчасць паэта. Гістарычная тэма ў вершы “Рабункі мужыкоў”. Рэдактарска-выдавецкая дзейнасць Я. Баршчэўскага. Альманах “Незабудка”. “Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях” Я. Баршчэўскага. Гісторыя напісання твора, кампазіцыя, маральна-рэлігійная праблематыка твора, знітанасць паганскай міфалогіі і хрысціянскіх поглядаў у творы. “Шляхціц Завальня” ў беларускім літаратуразнаўстве.

Беларуская літаратура 50-70-х гг. XIX ст.

Агульная характарыстыка літаратурнага працэсу: грамадска-палітычныя падзеі і эканамічныя працэсы, якія паўплывалі на развіццё беларускай літаратуры ў сярэдзіне XIX ст. (лібералізацыя грамадскага жыцця пры Аляксандры II, сацыяльна-эканамічная рэформа 1861 г., нацыянальна-вызваленчае паўстанне 1863-64 гг.). Фарміраванне трох цэнтраў беларускага літаратурна-грамадскага руху (Вільня, Віцебск, Мінск). Культурнае жыццё Мінска: В. Дунін-Марцінкевіч, У. Сыракомля, С. Манюшка, П. Шпілеўскі. Віленскі літаратурны асяродак: У. Сыракомля, В. Каратынскі, Ю. Ляскоўскі, літаратурны салон А. Кіркора. Літаратурнае жыццё Віцебска: А. Вярыга-Дарэўскі, А. Рыпінскі, Я. Вуль. Мастацкі этнаграфізм. Ідэі пазітывізму. Заходнерусізм. Мастацкія кірункі. Асветніцкі і публіцыстычны характар літаратуры.

В. Дунін-Марцінкевіч. Асоба пісьменніка і яго эстэтычныя погляды. Тэатральна-музычнае жыццё Беларусі ў сярэдзіне XIX ст. і творчасць В. Дуніна-Марцінкевіча. Лібрэта оперы “Ідылія”: асветніцкія тэндэнцыі, рысы сентыменталізму ў творы, прыярытэт маральных аспектаў вырашэння сацыяльных канфліктаў, любоўная інтрыга, патрыятызм. Паэма “Гапон”.

Фарс-вадэвіль “Пінская шляхта”. Праблема аўтарства. Сатырычны паказ маральнага аблічча шляхты. Кампазіцыя твора.

У. Сыракомля. Біяграфічныя звесткі. Ліцвінскі патрыятызм як пафас творчасці. Рамантызм У. Сыракомлі.

Польскамоўная творчасць пісьменніка. Эстэтычныя маніфесты паэта (“Не я пяю – народ Божы”, “Лірнік вясковы”). Антыпрыгонніцкі пафас верша “Вызваленне сялян”. Жанр вершаванай гутаркі (гавэнды) ў творчасці У. Сыракомлі (“Пашталён”, “Хадыка”, “Ілюмінацыя”, “Жменя пшаніцы”).

Беларускамоўная творчасць У. Сыракомлі: “Добрая весці”, “Ужо птушкі пяюць усюды...”.

Падарожныя нататкі У. Сыракомлі. “Вандроўкі па маіх былых ваколіцах”: мастацкасць і дакументальнасць, лакальны патрыятызм.

Значэнне творчасці У. Сыракомлі для беларускай літаратуры, рэцэпцыя літаратурнай спадчыны пісьменніка ў Беларусі і Расіі.

К. Каліноўскі. Асоба К. Каліноўскага. Удзел у паўстанні 1863-64 гг. Сацыяльныя, нацыянальныя, палітычныя і рэлігійныя пытанні праграмы К. Каліноўскага, адлюстраваныя ў газеце “Мужыцкая праўда”. Карэляцыя поглядаў К. Каліноўскага і Яські-гаспадара з-пад Вільні. “Пісьмы з-пад шыбеніцы” як прыклад палітычнага завету. Верш “Марыська чарнаброва, галубка мая...”: гісторыя напісання, інтэрпрэтацыі твора ў беларускім літаратуразнаўстве.

Ананімная літаратура. Рамантычная элегія “*Зайграй, зайграй, хлопчы малы...*”. Праблема аўтарства. Састарэлая гіпотэза пра Паўлюка Багрыма як аўтара твора. Новая гіпотэза наконт аўтарства (Ю. Ляскоўскі).

Паэма “*Тарас на Парнасе*”: вершаваны памер, асаблівасці мовы, сувязі з рускай літаратурай, праблема аўтарства. Лёс твора ў беларускім літаратуразнаўстве.

РАЗДЗЕЛ II. БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА К. XIX СТ. – ПАЧАТКУ XX СТ.

Тэма 1. Беларуская літаратура к. XIX стагоддзя

Агульная характарыстыка літаратурнага працэсу. Перыяд рэакцыі пасля забойства імператара Аляксандра II. Сувязь з расійскім народніцтвам. Перыяд фарміравання беларускай самасвядомасці і тэарэтычнага абгрунтавання нацыянальнай беларускай ідэі. Крызіс народніцтва. Прафесійная літаратура на беларускай мове. Сяляне як асноўны аб’ект мастацкага адлюстравання рэчаіснасці. Разуменне літаратурнай творчасці як грамадзянскага абавязку. Сатырычныя тэндэнцыі. Супрацоўніцтва беларускіх аўтараў у польскамоўных выданнях: “Край”, “Калоссе”, “Вісла”, “Жыццё”. Пачатак выхаду выданняў «Минский листок», «Календарь Северо-Западного края».

Ідэйна-мастацкія плыні ў беларускай літаратуры канца XIX ст.:

Народніцкая плынь (Ф. Багушэвіч, Я. Лучына, А. Абуховіч).

Ліберальна-асветніцкая (А. Ельскі, Ф. Гапчэўскі).

Рэвалюцыйна-дэмакратычная (А. Гурыновіч).

Кансерватыўная (В. Арлоўскі, А. Пшчолка).

Ф. Багушэвіч

Біяграфічныя звесткі. Фарміраванне светапогляду пад час навучання ў віленскай гімназіі і пецябургскім універсітэце. Паўстанне 1863-64 гг. і сям’я Багушэвічаў. Дабрачынная адвакацкая дзейнасць Ф. Багушэвіча. Стасункі з Я. Карловічам і Э. Ажэшкай. Літаратурныя містыфікацыі Ф. Багушэвіча: вобразы герояў-апавадальнікаў Мацея Бурачка і Сымона Рэўкі з-пад

Барысава. “Прадмова” да зборніка “Дудка беларуская” (1891) як маніфест беларускага адраджэнскага руху, “дабравесце” ад Мацея Бурачка. Багушэвіч як хрысціянскі паэт. Спалучэнне нацыянальнай, сацыяльнай і маральнай праблематыкі ў творчасці Ф. Багушэвіча. Творчае крэда паэта (“Мая дудка”, “Смык”). Зборнік “Смык беларускі” (1894). Паэма-прыпавесць “Кепска будзе”: карэляцыя лёсу героя і лёсу краіны. Сацыяльная праблематыка вершаў “Бог не роўна дзеле”, “Быў у чысцы”, праўдашукальніцкі пафас твораў “У судзе”, “Кепска будзе!”, “У астрозе”. Іронія ў вершы “Дурны мужык, як варона”. Цыкл “Песні”. Рысы рамантызму, натуралізму і рэалізму ў паэзіі Ф. Багушэвіча. Проза Ф. Багушэвіча. Сувязь з фальклорам (“Сведка”, “Палясоўшчык”, “Дзядзіна”). Сацыяльная праблематыка апавядання “Тралялёначка”. Уплыў творчасці Ф. Багушэвіча на нацыянальную літаратурную традыцыю.

Я. Лучына

Біяграфічныя звесткі. Жыццёвая драма. Пасмяротнае выданне кніг “Роезье” (1898) і “Вязанка” (1903). Рысы рамантызму і сентыменталізму ў творчасці пісьменніка. Патрыятызм і асветніцтва (“Роднай старонцы”), псіхалагізм (“Што думае Янка, везучы дровы ў горад”), спавядальнасць і лірызм (“Раскоша натхнення”, “Што люблю”, “Дзве зоркі”, “Змрочныя думкі”, “Не хачу памерці”). Эпічная паэма “Паляўнічыя акварэлькі з Палесся”. Проза Я. Лучыны. Абразок “З крываваых дзён”: фрагментарнасць адлюстравання падзей 1860-х гг, патрыятызм.

Э. Ажэшка

Біяграфічныя звесткі. Беларусь і беларусы ў творчасці Э. Ажэшкі. Сацыяльная безабароннасць сялян (“Нізіны”), іх прымхлівасць і забабоннасць, патрыярхальнасць вясковага жыцця (“Дзюрдзі”), высокая маральнасць сялян (“Хам”). Публіцыстычная аргументацыя ў творах.

А. Гурыновіч

А. Гурыновіч як прадстаўнік рэвалюцыйна-дэмакратычнай плыні ў беларускай літаратуры канца XIX ст.: публіцыстычнасць і грамадзянскасць вершаў “Што ты спіш, мужычок”, “Перш душылі паны”. Пераемнасць з творчасцю Ф. Багушэвіча “Дзякуй табе, браце, Бурачок Мацею”. Дзіцячая паэзія (“Каток”).

Тэма 2. Асаблівасці развіцця беларускай літаратуры трэці XX ст.

Перыядызацыя беларускай літаратуры XX стагоддзя папярэдняя і новая. Недасканаласць папярэдняй перыядызацыі: рэзкая мяжа паміж беларускай літаратурай пачатку XX стагоддзя і літаратурай 20-х гадоў, празмернае драбленне літаратурнага працэсу, абавязковае прывязванне этапаў развіцця літаратуры да дзесяцігадовых перыядаў гісторыі краіны (савецкі перыяд). Пераасэнсаванне мастацкай спадчыны мінулага і новая перыядызацыя літаратуры. Роля навукова-абгрунтаванай перыядызацыі гісторыка-літаратурнага працэсу ў паглыбленым даследаванні шляхоў развіцця беларускай літаратуры XX стагоддзя, у асэнсаванні яе характэрных асаблівасцей і ўнутраных заканамернасцей. Новыя метадалагічныя

прынцыпы і крытэрыі ацэнкі мастацкіх твораў, пакладзеныя ў аснову варыянтаў новай перыядызацыі беларускай літаратуры XX стагоддзя, прапанаваныя даследчыкамі М. Мушынскім, А. Лойкам, М. Мішчанчуком, І. Шпакоўскім. Перадумовы развіцця беларускай літаратуры пачатку XX стагоддзя: паступовае адраджэнне беларускай нацыянальнай свядомасці у канцы XIX ст. – у дзейнасці студэнцкага народніцкага гуртка «Гоман» (Пецярбург, 1884), выпуску ім пад аднайменнай назвай двух нумароў нелегальнага часопіса; у творчасці «прапаведніка ўсебаковага нацыянальнага адраджэння» (М. Багдановіч) Ф. Багушэвіча, выхаду ў свет двух яго зборнікаў «Дудка беларуская» (Кракаў, 1891) пад псеўданімам Мацей Бурачок і «Смык беларускі» (Познань, 1894) пад псеўданімам Сымон Рэўка з-пад Барысава». Уздым літаратурна-грамадскага руху на пачатку XX ст., з’яўленне «цэлага шэрагу нацыянальных і палітычных плыняў і арганізацый» (М. Багдановіч). Выхад у Пецярбургу літаратурных зборнікаў «Калядная пісанка» (1903), «Велікодная пісанка» (1904), зборніка вершаў Янкі Лучыны «Вязанка» (1903). Рэвалюцыя 1905–1907 гг. і яе ўплыў на развіццё новай беларускай літаратуры пад знакам нацыянальнага адраджэння. Газеты «Северо-Западный край», «Голос провинции», «Голос Белоруссии», «Жизнь Белоруссии», «Минский курьер», «Минский листок», «Минское эхо», «Минское слово», «Отклики Белоруссии» і іх падтрымка справы беларускага нацыянальнага адраджэння. Царскі маніфест «Аб свабодзе слова, друку, сходаў, партый» (ад 17 кастрычніка 1905 года) і яго ўплыў на беларускі літаратурна-грамадскі рух. Грамадска-культурны рух у Вільні. Першая легальная беларуская газета «Наша доля» (1906) як аснова для развіцця сучаснай журналістыкі, публіцыстыкі, літаратуры і мастацтва.

Тэма 3. Беларуская літаратура пачатку XX стагоддзя («Нашаніўскі» перыяд)

Газета «Наша ніва» (1906–1915) як арганізатар шырокага руху за сацыяльнае і нацыянальна-культурнае адраджэнне Беларусі. Пецярбургская выдавецкая суполка «Загляне сонца і ў наша аконца», Беларускае прыватнае выдавецтва А. Грынеўскага, выдавецкія таварыствы «Наша хатка», «Мінчук», «Беларускае выдавецкае таварыства», выдавецтва «Беларус» і інш. Разнастайная адраджэнская дзейнасць культурна-грамадскіх асяродкаў на пачатку XX ст. Першы прафесійны тэатр пад кіраўніцтвам Ігната Буйніцкага (1910). Распрацоўка беларускай музыкі, танца, вывучэнне нацыянальнай архітэктуры і арнаменту, этнаграфіі Беларусі. Дзве плыні ў «нашаніўскім» руху: культурна-асветніцкая і літаратурная. Дыскусія 1913 г. на старонках «Нашай нівы» аб шляхах развіцця беларускай літаратуры як паказчык ідэйна-эстэтычнай вышыні маладой беларускай літаратуры. «Нашаніўскі» перыяд як класічны перыяд новай беларускай літаратуры. Беларуская літаратура «нашаніўскага» перыяду ў агульнаеўрапейскім культурным кантэксце. Роля К. Каганца, Ядвігіна Ш., Цёткі, У. Галубка, Ц. Гартнага, С. Палуяна, З. Бядулі ў станаўленні і развіцці новай беларускай літаратуры. Агульныя заканамернасці развіцця новай беларускай літаратуры пачатку XX стагоддзя:

паскоранасць як вызначальная заканамернасць літаратурнага працэсу, вылучэнне творчых індывідуальнасцей, масавы прыток у беларускую літаратуру творчых сіл, спалучэнне фальклорных і кніжна-літаратурных традыцый (нацыянальных і агульначалавечых), жанрава-стылёвае ўзбагачэнне беларускай літаратуры пачатку ХХ стагоддзя: бурны росквіт паэзіі (найперш лірыкі) і паступовае развіццё прозы і драматургіі, спалучэнне рэалізму з рамантызмам, сімвалізмам, імпрэсіянізмам і іншымі мастацкімі плынямі. Роля газет “Наша ніва” і “Наша доля” ў забеспячэнні інтэнсіўнага і шматаспектнага развіцця новай беларускай публіцыстыкі. Разгалінаванне яе на апэратыўную, аналітычную, мастацка-публіцыстычную. Узнікненне на аснове публіцыстыкі літаратурна-мастацкай, тэатральнай, а пазней – кінакрытыкі. Мастацка-публіцыстычная творчасць Ядвігіна Ш., Цёткі, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Гарэцкага, Вацлава Ластоўскага, Максіма Багдановіча, Змітрака Бядулі, Алеся Гаруна, Сяргея Палуяна і іншых пісьменнікаў як праграма нацыянальнага адраджэння.

Янка Купала

Асоба Янкі Купалы. Роля паэта ў беларускім літаратурна-грамадскім руху. Жыццё Я. Купалы ў савецкі перыяд: духоўныя пошукі ў 20-я гады, драматычны лёс ў 30-я гады, трагічная смерць у 1942 г. Узбагачэнне сацыяльнага і агульначалавечага зместу беларускай паэзіі. Ідэя нацыянальнага адраджэння. Філасофская і пейзажная лірыка. Мастацкая эвалюцыя Купалы-лірыка (зборнікі «Жалейка», «Гусяр», «Шляхам жыцця», «Спадчына», «Безназоўнае», «Ад сэрца»). Рамантычнае светаадчуванне і машаб асобы ў лірыцы Я. Купалы. Вытокі Купалаўскага рамантызму. Гістарызм мыслення Я. Купалы ў лірыцы 1918–1920 гг. Ілюстрацыйнасць і рыторыка ў паэзіі другой паловы 20-х гадоў («Дыктатура працы», «Сыходзіш, вёска, з яснай явы...»). Вершы («Беларускім партызанам», «Зноў будзем шчасце мець і волю» і інш.) перыяду Вялікай Айчыннай вайны. Паэтычны эпас. Раннія паэмы 1906–1908 гг. «Зімою», «Нікому», «Калека», «Адплата каханьня», «У Піліпаўку», «За што?». Рамантычныя паэмы 1910–1913 гг.: “Курган”, “Бандароўна”, “Магіла льва”, “Яна і я”, “На куццю”, “На дзяды”. Пошукі рамантычнага ідэалу ў мінулым. Рамантызацыя гісторыі. Драматычныя паэмы. «Адвечная песня» (1908). Драматычнае гучанне ў паэме «Сон на кургане» (1910). Наватарства Купалы-драматурга. Камедыя «Паўлінка» (1912). Сцэнічны жарт «Прымакі» (1913). «Раскіданнае гняздо» (1913) як сацыяльна-філасофская драма аб трагічных выніках рассяляньвання. Трагікамедыя «Тутэйшыя» (1922). Праблемы «тутэйшнасці» як гістарычная трагедыя Беларусі. Янка Купала – публіцыст. Тэматыка і праблематыка публіцыстыкі Я. Купалы.

Якуб Колас

Асноўныя этапы грамадзянскага і літаратурнага станаўлення Якуба Коласа. Паэтычная творчасць Я. Коласа. Праблематыка “нашаніўскай” паэзіі Я. Коласа. Зборнік “Песні-жалыбы” (1910). Мастацкая асаблівасць паэзіі Я. Коласа: гараманічнасць мастацкага свету, багацце матываў, эпічная шырыня і

дасканаласць, рэалістычная вобразнасць, паэтызацыя звычайнага. Паэтычны эпас Я. Коласа. Паэма “Новая зямля”. Паэма “Сымон-музыка” як алегарычнае ўвасабленне гістарычнага лёсу нацыянальнага мастацтва. Станаўленне Коласа-празаіка. “Другое чытанне для дзяцей беларусаў” (1909). Майстэрства Коласа-пейзажыста. Выхаваўчае значэнне твораў для дзяцей. Рост псіхалагічнага майстэрства ў апавяданнях 1912–1914 гг. (“Старасць не радасць”, “У старых дубах”, “Малады дубок”, “Дзеравеншчына”, “Адгукнуўся”, “Сірата Юрка”). Адлюстраванне падзей рэвалюцыі, грамадзянскай вайны і савецкай рэчаіснасці ў апавяданнях Я. Коласа 20-х гадоў. “Казкі жыцця” як пачатак філасофска-лірычнай плыні ў беларускай літаратуры. Трылогія “На ростанях”. Аповесці “На прасторах жыцця” (1925–1926), “Адшчапенец” (1930–1931), “Дрыгва” (1933): агульная харатарыстыка. Творчасць Я. Коласа перыяду Вялікай Айчыннай вайны.

Максім Багдановіч

Біяграфія паэта. Наватарства паэта: узбагачэнне беларускай паэзіі новымі тэмамі і формамі, жаданне “прышчапіць” да беларускай пісьменнасці здабыткі сусветнай паэтычнай культуры. “Вянок” (1913) М. Багдановіч як класічная кніга беларускай лірыкі пачатку ХХ стагоддзя. Мастацкая канцэпцыя, гісторыя выдання, структура. Інтымная лірыка, матывы жыцця і смерці (нізкі “Мадонны”, “Каханне і смерць”). Вобраз мадонны як рэнесансны ідэал паэта. На шляху да ліра-эпасу (паэмы “Максім і Магдалена”, “Мушка-зелянушка і камарык – насаты тварык”, “Страцім – лебедзь”). Праблема красы ў эстэтыцы М. Багдановіча (апавяданні “Музыка”, “Апокрыф”, “Шаман”, “Апавяданне аб іконніку і залатару”, вершы “Вераніка”, “У вёсцы” і інш.). Пытанне пра нацыянальны стыль (артыкул “Забыты шлях” і ўласная творчасць). Жанрава-стылёвы дыяпазон прозы М. Багдановіча. Даследаванне гісторыі, культуры і літаратуры славянскіх народаў. М. Багдановіч – літаратуразнаўца і крытык. Эстэтычныя погляды М. Багдановіча. Артыкулы “Глыбы і слаі” (1911), “За тры гады” (1913), “Забыты шлях” (1915). М. Багдановіч – заснавальнік нацыянальнай школы мастацкага перакладу.

Максім Гарэцкі

Максім Гарэцкі як класік беларускай літаратуры: празаік, публіцыст, драматург, лексікограф, фалькларыст, педагог, рэдактар-выдавец, перакладчык і інш. Біяграфія пісьменніка. Зборнік апавяданняў “Рунь” (1914). Пошукі і наватарства М. Гарэцкага ў галіне “малой” формы. Адлюстраванне падзей першай сусветнай вайны ў творчасці М. Гарэцкага (“Літоўскі хутарок”, “Рускі”, “Генерал”, “На этапе” і інш.). Дакументальна-мастацкія запіскі “На імперыялістычнай вайне” (1915–1919). Кніга “На імперыялістычнай вайне” ў сусветным літаратурным кантэксце мастацкіх твораў аб першай сусветнай вайне (Л. Талстой, А. Барбюс, Л. Франк, Э. М. Рэмарк, Э. Хэмінгуэй). Аповесць “Дзве душы” (1919) як мастацкае вытлумачэнне падзей рэвалюцыі. Адлюстраванне цяжкага шляху Беларусі ў пераломную эпоху, паказ трагедыі жыцця народа, асэнсаванне

паслякастрычніцкай рэчаіснасці, выкрыццё авантурыстаў ад палітыкі ў апавяданнях 1921–1922 гг. (“У 1920 годзе”, “Фантазія”, “Апостал”, “Незадача”, “Усебеларускі з’езд 1917 года”). Зборнік “Досвітка” (1926): мастацкае даследаванне дакастрычніцкай рэчаіснасці. Максім Гарэцкі – драматург. “Сібірскія абразкі”, “Люстрадзён” як вынік падарожжа М. Гарэцкага ад Масквы да Благавешчанска. Аповесці “Меланхолія” і “Ціхая плынь. Раман “Віленскія камунары” (1931–1933). “Камароўская хроніка” (1930–1932, 1937) як унікальная з’ява ў гісторыі беларускай літаратуры, галоўная кніга пісьменніка. Эпістальярная спадчына М. Гарэцкага як абвінаваўчы дакумент супраць бесчалавечнасці палітычнай сістэмы. Падарожныя нататкі-дзённікі “Кіпарысы” і алегарычная аповесць “Лявоніус-Задумекас”. “Скарбы жыцця” – філасофска-апавядальны твор ў форме дзённіка. М. Гарэцкі і праблемы станаўлення і развіцця беларускай літаратурнай мовы. Публіцыстычная, крытычная і літаратуразнаўчая спадчына М. Гарэцкага. Артыкулы “Наш тэатр” (1913), “Развагі і думкі” (1914) як ідэйна-эстэтычнае крэда пісьменніка і праграма нацыянальнага адраджэння. Літаратуразнаўчая дзейнасць М. Гарэцкага. Роля “Гісторыі беларускае літаратуры” М. Гарэцкага ў развіцці айчыннай літаратуразнаўчай думкі. Рэдактарска-выдавецкая і журналісцкая дзейнасць М. Гарэцкага: супрацоўнік газеты “Известия Смоленского Совета” (1917–1918); загадчык розных аддзелаў газеты “Звязда” (1919); рэдактар-выдавец “Беларускіх ведамасцяў” (верасень 1921 – студзень 1922) і “Дэкламатара” (літаратурны і гістарычны матэрыял з “Беларускіх ведамасцей”); рэдактар газеты “Наша думка” (1921).

РАЗДЗЕЛ III. БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА 1920-Х – I ПАЛОВЫ 1970-Х ГГ.

Тэма 1. Літаратурна-грамадскі рух у беларусі ў 20–30-я гады

“Маладняк” – першае літаратурнае аб’яднанне творчай моладзі Беларусі і яго арганізатары пісьменнікі А. Александровіч, А. Бабарэка, А. Вольны, А. Дудар, Я. Пушча, М. Чарот. Тры перыяды існавання “Маладняка” (1923–1928). Канцэпцыя “маладнякізму” і “адраджанізму” ў артыкуле А. Бабарэкі “Вясну радзіла восень” як адлюстраванне спрошчанай трактоўкі стасункаў новай плеяды літаратараў да класічнай спадчыны. Літаратурна-мастацкае згуртаванне “Узвышша” (1926–1931) і ініцыятары яго стварэння А. Бабарэка, У. Дубоўка, К. Крапіва, Я. Пушча, К. Чорны. Ідэйна-эстэтычная платформа “Узвышша” ў праграмай заяве (тэзісах) “Ад беларускага літаратурна-мастацкага згуртавання “Узвышша” (часопіс “Узвышша”, 1927, № 1). Аквітызм як эстэтычная канцэпцыя “Узвышша”, устаноўка на дасканалую форму творчасці (“Мастацтва павінна быць узвышшам”). Плёнасць і карысць дзейнасці “Узвышша”, з пункту гледжання сённяшняга дня. Літаратурнае аб’яднанне “Полымя” (1927–1932) і яго арганізатары Я. Купала, Я. Колас, Ц. Гартны.

Беларуская паэзія 20-х гадоў

Асэнсаванне рэвалюцыйнай эпохі ў паэзіі 20-х гадоў. Стылёвая мазаічнасць, жанравая разнастайнасць, палемічнасць матываў і ідэйна-вобразных сродкаў. Адлюстраванне літаратурнай барацьбы ў грамадзянскай паэзіі другой паловы 20-х гадоў як вынік расколу “Маладняка”, утварэння “Узвышша” і “Полымя”. Дзве асноўныя ідэйна-мастацкія плыні ў паэзіі 20-х гадоў, іх адрозненне “стылёвымі парадыгмамі (традыцыйнай і авангардысцкай) і тэматычнымі дамінантамі: нацыянальна-адраджэнскай і пралетарска-рэвалюцыйнай” (І. Багдановіч). Асэнсаванне лёсу Беларусі, канцэпцыя Беларускага Шляху ў творчасці прадстаўнікоў абедзвюх плыняў. Агульная характарыстыка паэзіі 20-х гадоў. Творчасць паэтаў, што пачыналі ў “нашаніўскі” перыяд (Я. Купала, Я. Колас, З. Бядуля, Ц. Гартны, А. Гурло, Я. Журба, М. Хведаровіч) і паэтаў, чья творчасць разгарнулася ў эпоху рэвалюцыйных пераўтварэнняў (У. Дубоўка, М. Чарот, А. Александровіч, А. Вольны, А. Дудар, Я. Пушча, У. Жылка, К. Крапіва, П. Трус, Т. Кляшторны, В. Маракоў, П. Глебка, У. Хадыка, С. Дарожны, Ю. Лявонны, А. Звонак, А. Моркаўка, М. Лужанін, С. Фамін і інш.).

Беларуская проза 20-х гадоў

Праблема новага героя ў беларускай прозе 20-х гадоў як праблема «чалавек і рэвалюцыя». Уяўленне пра новага героя як героя актыўнага дзеяння. Тэорыя “жывога чалавека” як заканамерная рэакцыя на «апсіхалагізм» у літаратуры, яе станоўчыя і адмоўныя вынікі. Тэматычная разнастайнасць, праблематыка, жанрава-стылёвыя пошукі беларускай прозы 20-х гадоў. Абнаўленне жанравай формы апавядання ў творчасці пісьменнікаў, што прыйшлі ў літаратуру пасля рэвалюцыі: К. Чорнага, М. Зарэцкага, М. Лынькова, Б. Мікуліча, В. Каваля, П. Галавача, Я. Нёманскага і інш. «Маладнякоўскае» апавяданне і тыповыя прыкметы маладнякоўскай стылістыкі. Жанравае станаўленне беларускай аповесці і рамана. Аўтабіяграфізм, хронікальнасць, дакументалізм, псіхалагізм ў творах Я. Коласа, З. Бядулі, М. Гарэцкага, Ц. Гартнага, К. Чорнага, М. Зарэцкага, Я. Нёманскага, Р. Мурашкі і інш. Маладнякоўская прыгодніцкая аповесць і творы М. Чарота, А. Вольнага, А. Александровіча, А. Дудара, М. Нікановіча, Я. Нёманскага. Сатырычная плынь ў беларускай прозе 20-х гадоў у творчасці Я. Коласа, Ц. Гартнага, М. Гарэцкага, З. Бядулі, К. Крапівы, К. Чорнага, А. Мрыя, Л. Калюгі. Міні-партрэты М. Зарэцкага, Б. Мікуліча, В. Каваля, П. Галавача, Л. Калюгі, А. Мрыя. Творчая эвалюцыя класіка беларускай мастацкай прозы К. Чорнага (ад лірычнай да філасофска-аналітычнай прозы).

Тэма 2. Асаблівасці развіцця беларускай літаратуры ў 30-я гады

Беларуская літаратура 30-х гадоў як каштоўны матэрыял для разумення і асэнсавання гісторыі. Адлюстраванне ў ёй грамадска-палітычных працэсаў, складанай атмасферы часу. Дзейнасць Беларускай асацыяцыі пралетарскіх пісьменнікаў (Бел АПП) на пачатку 30-х гадоў. Згубнае ўздзеянне на літаратурны працэс вульгарна-сацыялагічнай крытыкі (А. Бэндэ, А. Кучар і інш.). Дзяржаўна-партыйнае кіраўніцтва літаратурай і культураў. Пастанова ЦК КП(б) «Аб перабудове літаратурна-мастацкіх арганізацый» (1932).

Роспуск усіх літаратурных аб'яднанняў, у тым ліку і Бел АПП. Першы Ўсебеларускі з'езд пісьменнікаў (1934). Стварэнне Саюза пісьменнікаў Беларусі (1934). Масавыя рэпрэсіі беларускіх пісьменнікаў у 30-я гады. Сфабрыкаваныя абвінавачванні пісьменнікаў у «нацдэмаўскай кантрэвалюцыі», «буржуазным нацыяналізме», «эстэтызацыі ўласніцкіх памкненняў». Архіўныя матэрыялы па справах рэпрэсаваных пісьменнікаў як трагічныя дакументы часу. Рэпрэсаваныя літаратары, іх творчая спадчына. «Аповесць для сябе» Б. Мікуліча, «Зона маўчання» С. Грахоўскага як рэквіем рэпрэсаваным пісьменнікам і прысуд таталітарнай сістэме. Літаратура як своеасаблівая ідэалагічная форма водгуку пісьменніка на грамадскія падзеі, рупар палітычных устаноў і лозунгаў.

Літаратура Заходняй Беларусі

Літаратура Заходняй Беларусі як асобны раздзел агульнанацыянальнай мастацкай спадчыны. Дзейнасць Беларускай сялянска-работніцкай грамады (БСРГ), Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі (КПЗБ) і партыі хрысціянскіх дэмакратаў як ідэалагічных цэнтраў, вакол якіх канцэнтраваліся галоўныя літаратурныя сілы. Папулярнасць ідэі нацыянальнай незалежнасці і аб'яднання абедзвюх частках Беларусі. Перыядычныя выданні на беларускай мове, іх вымушаная шматлікасць і прычыны нядоўгага існавання. Рэдактарская дзейнасць М. Гарэцкага (рэдактар газеты «Беларуская думка», рэдактар-выдавец «Беларускіх ведамасцей»). Асаблівасці літаратурнага працэсу на тэрыторыі Заходняй Беларусі. Неаднароднасць літаратурных сіл як вынік розных палітычных і эстэтычных арыенціраў аўтараў. Роля М. Гарэцкага, Л. Радзевіча, У. Самойлы, Ф. Аляхновіча, І. Канчэўскага, Ядзвігіна Ш. і іншых пісьменнікаў-«нашаніўцаў» у станаўленні літаратуры Заходняй Беларусі. Бурнае развіццё публіцыстыкі як сведчанне папулярнасці літаратуры факта. Публіцыстычная творчасць М. Гарэцкага, А. Смоліча, Б. Тарашкевіча, У. Самойлы, І. Канчэўскага, А. Луцкевіча, А. Цвікевіча і іншых. Сацыяльна-палітычны стан Беларусі, лёс яе дзяржаўнасці як адна з асноўных тэм заходнебеларускай публіцыстыкі. Багацце жанрава-эстэтычных пошукаў у творчасці А. Салагуба, М. Машары, В. Васілька, М. Танка, П. Пестрака, В. Таўлая, Н. Арсенневай, Х. Ілляшэвіча, У. Жылкі, К. Сваяка, А. Іверса і інш. Заходнебеларуская драматургія і яе прадстаўнікі Л. Радзевіч, Ф. Аляхновіч, М. Гарэцкі. Крытычная і літаратуразнаўчая дзейнасць заходнебеларускіх літаратараў.

Тэма 3. Беларуская літаратура перыяду вялікай айчынай вайны

Пачатак вайны і лёс беларускіх пісьменнікаў. Пісьменнікі-франтавікі: А. Куляшоў, П. Панчанка, М. Танк, М. Лынькоў, Я. Брыль, К. Кірыенка, А. Вялюгін, М. Аўрамчык, А. Бачыла, М. Лужанін, М. Калачынскі, М. Лобан і інш. Удзельнікі падпольнага і партызанскага руху: А. Астрэйка, А. Бялевіч, У. Карпаў, Р. Мурашка, В. Таўлай, Н. Тарас, А. Іверс і інш. Літаратурная творчасць беларускіх пісьменнікаў і франтавы і партызанскі друк. Журналісцкая і літаратурная дзейнасць беларускіх пісьменнікаў ў франтавым і партызанскім друку. Франтавыя рэпартажы, карэспандэнцыі і мастацкія

творы на старонках “Савецкая Беларусь”, “За Савецкую Беларусь”, “За Свабодную Беларусь”, “Звязда”, ў газетах-плакатах “Раздавілі фашысцкую гадзіну”, “Партызанская дубінка”, часопісе “Беларусь і інш. Супрацоўніцтва пісьменнікаў з радыёстанцыяй “Беларусь”. Публіцыстычныя артыкулы Я. Купалы, Я. Коласа, К. Чорнага, К. Крапівы, М. Танка, М. Лынькова і іншых пісьменнікаў. Фельетон, памфлет, нарыс у ваеннай публіцыстыцы. Зборнік фельетонаў К. Чорнага “Кат ў белай манішцы” (1942). Вобраз Беларусі ў беларускай літаратуры перыяду Вялікай Айчыннай вайны як сведчанне ажыўлення нацыянальнага пачуцця. Тэма вайны ў беларускай паэзіі (на прыкладзе твораў Я. Купалы, А. Куляшова, М. Танка, П. Панчанкі, П. Броўкі, К. Кірэнкі, А. Вялюгіна, К. Буйло і інш.). Развіццё “малых” жанравых форм у беларускай мастацкай прозе. Зборнікі апавяданняў М. Лынькова “Астап”, К. Чорнага “Маленькая жанчына”. Раманы К. Чорнага “Пошукі будучыні”, “Млечны шлях”. Творы І. Шамякіна, І. Мележа, Хв. Шынклера, Я. Брыля і інш.

Тэма 4. Беларуская літаратура першага пасляваеннага дзесяцігоддзя (1945–1955 гады)

Уплыў вайны на развіццё беларускай літаратуры першых пасляваенных гадоў. Пафас мірнага будаўніцтва і паглыбленне ўсведамлення трагедыі перажытай вайны. Уключэнне ў літаратурны працэс новай плеяды беларускіх пісьменнікаў: І. Мележа, І. Шамякіна, А. Кулакоўскага, А. Чарнышэвіча, А. Пысіна, С. Гаўрусёва, А. Русецкага і іншых. Пастановы ЦК ВКП(б) «Аб часопісах “Звязда” і “Ленінград»» (1946), «Аб рэпертуары драматычных тэатраў і мерах па яго паляпшэнні» (1946) і інш. Пастановы ЦК КП(б)Б (1947) аб рабоце Саюза пісьменнікаў, літаратурна-мастацкіх часопісаў і газеты “Літаратура і мастацтва”. Адбітак сацыялагічнага схематызму, бесканфліктнасць і ідылія ў літаратурных творах як вынік перамогі і ўскоснага дыктату афіцыйнай ідэалогіі. Перамога ў Вялікай Айчыннай вайне і адлюстраванне гэтай тэмы ў лірыцы паэтаў ваеннага прызыву П. Панчанкі, А. Вялюгіна, К. Кірэнкі, М. Лужаніна і інш. Паэтызацыя сялянскай працы, паказ паяднанасці чалавека з прыродай, услаўленне агульначалавечых каштоўнасцей у пасляваеннай “вясковай” паэзіі. Вершы Я. Коласа, М. Танка, П. Панчанкі, А. Вялюгіна, М. Лужаніна, К. Кірэнкі. Ідэйна-эстэтычны змест зборнікаў паэзіі М. Танка “Каб ведалі” (1948), “На камні, жалезе і золаце” (1951), “У дарозе” (1954), А. Куляшова “Камуністы” (1949), П. Панчанкі “Прысяга” (1949), “За шчасце, за мір” (1950), “Шырокі свет” (1955), П. Броўкі “У роднай хаце” (1946), “Сонечнымі днямі” (1947), “Цвёрдымі крокамі” (1954), А. Вялюгіна “Салют у Мінску” (1947), “Негарэльская арка” (1949), “На подступах” (1952), К. Кірэнкі “Пасля навальніцы” (1947), “Мая рэспубліка” (1949), “Маякі” (1952) і інш. Станоўчыя тэндэнцыі ў паэзіі пасляваеннага перыяду: узнікненне розных творчых плыняў, зварот да фальклорна-літаратурнай тыпізацыі ў асэнсаванні тэмы вайны і суровых пасляваенных выпрабаванняў (паэмы “Сцяг брыгады” А. Куляшова, “Ясны кут” і “Хлеб” П. Броўкі), узбагачэнне мастацка-выяўленчай сістэмы.

Эксперыментальны, наватарскі характар паэзіі М. Танка, спалучэнне ў ёй фальклорных элементаў, нацыянальных традыцый з плённым выкарыстаннем мастацкіх сродкаў еўрапейскай паэзіі, у тым ліку і яе мадэрнісцкіх дасягненняў. Паэтычны эпас у пасляваенны перыяд. Дасягненні і супярэчлівасці развіцця. Тэматычныя аспекты, мастацкія асаблівасці паэм М. Танка “Люцыян Таполя” (1946), П. Броўкі “Хлеб” (1946), А. Бялёвіча “Сям’я” (1946), Я. Коласа “Рыбаковая хата” (1947), А. Куляшова “Новае рэчышча” (1948), “Толькі ўперад” (1950), “Грозная пушча” (1952–1956), А. Зарыцкага “Аповесць пра залатое дно” (1953) і інш. Вайна як асноўная тэма беларускай прозы 1945–1955 гадоў. Асабісты франтавы вопыт І. Шамякіна, увасоблены ў аповесці “Помста”, тэма партызанскай барацьбы ў рамане І. Шамякіна “Глыбокая плынь”. Майстэрства псіхалагічнага аналізу ў ваенных апавяданнях І. Мележа, І. Шамякіна, Я. Брыля і інш. Увасобленне падзей вайны ў буйных эпічных палотнах: “Векапомныя дні” (кн. 1. 1948–1951) М. Лынькова, “Мінскі напрамак” (1951) І. Мележа. Перакрыжаванне шляхоў мастацкай і дакументальнай прозы ў асэнсаванні партызанскага матэрыялу: кніга “Партызанскі край” Р. Лівенцава (запіс Р. Няхая), нарысы “Партызанскія агні” Г. Шчарбатава, “Нёманскія казакі” (1946) Я. Брыля. Раманы М. Ткачова “Згуртаванасць” (1951), А. Кулакоўскага “Расстаёмся ненадоўга” (1952–1954), І. Гурскага “У агні” (1952) і інш. Асэнсаванне ў творах подзвігу і традыцый беларускага народа, раскрыццё псіхалогіі чалавека на вайне, подступы да шматпланавога адлюстравання падзей вайны. Паказ жыцця беларускай вёскі ў першае пасляваеннае дзесяцігодзе ў апавяданні “Сад” (1945) А. Кулакоўскага, аповесці “Шляхі-дарогі” (1947–1948) А. Васілёвіча, рамане М. Паслядовіча “Святло над Ліпскам” (1950), аповесцях “У Забалоцці днее” (1950), “На Быстранцы” (1949–1952) Я. Брыля, рамане “У добры час” (1952) І. Шамякіна. Лакіроўка пасляваенных цяжкасцей як адбітак тэорыі бесканфліктнасці ў творах А. Стаховіча “Пад мірным небам” (1948), Т. Хадкевіча “Вяснянка” (1949). Адлюстраванне заходнебеларускай рэчаіснасці ў рамане П. Пестрака “Сустрэнемся на барыкадах” (1952), творах Я. Брыля “Сірочы хлеб” (1942–1946), “Галя” (1953), “У сям’і” (1953). Проза першага пасляваеннага дзесяцігодзя нягледзячы на панаванне жорсткай ідэалагічнай нарматывістыкі і цензуры як своеасаблівы плацдарм для аналітычнай, праўдзівай глыбокай прозы, што пачне развівацца ў другой палове 50-х гадоў. Асаблівасці развіцця беларускай драматургіі пасляваеннага перыяду. Жанравая разнастайнасць: гераічная драма, трагедыя, псіхалагічная і гістарычная драма, лірычная і сатырычная камедыі. Адлюстраванне вайны ў драматургічных творах А. Маўзона “Канстанцін Заслонаў” (1947), К. Крапівы “З народам” (1948), К. Губарэвіча “Брэсцкая крэпасць” (1952). Зварот да гістарычнага мінулага ў драматычнай трылогіі М. Клімковіча “Георгій Скарына” (1946–1955), п’есе А. Вольскага “Машэка” (1946). Сатырычная камедыя К. Крапівы “Мілы чалавек” (1945) і забарона тэатральнага спектакля. Лірычная камедыя К. Крапівы “Пяюць жаваранкі” (1950), п’еса “Зацікаўленая асоба” (1953), іх агульная характарыстыка.

Выступленне К. Крапівы на Пленуме Саюза пісьменнікаў БССР (1946) з вылучэннем надзённых задач у развіцці беларускай драматургіі. Праблемныя артыкулы К. Крапівы “Аб сатырычнай камеды” (1953), “Канфлікт – аснова п’есы” (1954) як выкрыццё спусташальнага ўздзеяння тэорыі бесканфліктнасці на драматургію і паказ шляхоў пераадолення яго вынікаў.

Далучэнне А. Макаёнка да актыўнай драматургічнай дзейнасці. Раннія п’есы “Добра, калі добра канчаецца” (1946), “Ворагі” (1947), “Выйгрыш” (1948), “Узыходы шчасця” (1948), драма “На досвітку” (1951) і яе сцэнічнае ўвасабленне. Сатырычная камедыя А. Макаёнка “Выбачайце, калі ласка” (1953) як выяўленне драматургічнага таленту аўтара.

Тэма 5. Беларуская літаратура перыяду дэмакратычнага абнаўлення грамадства (другая палова 50-х – і палова 60-х гг.)

Карэнныя зрухі ў літаратурным працэсе сярэдзіны 50-х гадоў, абумоўленыя падзеямі грамадска-палітычнага і літаратурнага жыцця. Другая палова 50-х – 60-я гады як новы этап у развіцці літаратуры. Пераадоленне негатыўнага ўплыву тэорыі бесканфліктнасці: адыход літаратуры ад дагматычных устаноў, схематызму, ілюстрацыйнасці, лакіроўкі рэчаіснасці, збліжэнне з жыццём, увага да чалавечай асобы, яе духоўнага свету. Рэабілітацыя рэпрэсаваных пісьменнікаў (Ц. Гартны, М. Гарэцкі, М. Зарэцкі, М. Чарот, У. Хадыка і інш.), уключэнне іх твораў у агульны літаратурны кантэкст. Вяртанне да творчай дзейнасці У. Дубоўкі, Я. Скрыгана, А. Звонака, Я. Пушчы, С. Грахоўскага, М. Хведаровіча і інш. Уплыў метаду сацыялістычнага рэалізму на літаратурную дзейнасць беларускіх пісьменнікаў. Ідэйна-мастацкія пошукі беларускіх пісьменнікаў, імкненне да пераадолення патрабаванняў дагматычнай крытыкі. Прыход у літаратуру новага, “філалагічнага”, пакалення пісьменнікаў: І. Навуменка, У. Караткевіч, І. Чыгрынаў, Р. Барадулін, І. Пташнікаў, С. Гаўрусёў, Е. Лось, В. Адамчык, М. Стральцоў, Я. Сіпакоў, А. Вярцінскі, П. Макаль, Н. Гілевіч, В. Зуёнак і інш. Тэматычнае і эстэтычнае абнаўленне паэзіі. Адлюстраванне перспектывы развіцця грамадства ў рэчышчы дэмакратычных перамен ў зборніках паэзіі “След бліскавіцы” (1957) М. Танка, “Неба ўсміхаецца маланкаю” (1962) А. Наўроцкага, “Пры святле маланак” (1966) П. Панчанкі. Матывы абвастрэнне пачуцця асабістай адказнасці за ўсё, што адбываецца ў грамадстве ў творчасці паэтаў старэйшага пакалення М. Танка, А. Куляшова, П. Панчанкі, П. Броўкі. Якасна новы ўзровень светапазнання, паглыбленне філасофска-інтэлектуальнага пачатку ў “Новай кнізе” (1964) А. Куляшова. Творчы ўзлёт П. Панчанкі, яго зборнікі “Кніга вандраванняў і любові” (1959), “Нью-йоркскія малюнкi” (1960), “Тысячы небасхілаў” (1962). Публіцыстычнасць паэзіі П. Панчанкі, выкрыццё бюракратызму, прыставальніцтва, бездухоўнасці, спалучэнне сацыяльнага і маральнага, асабістага і грамадскага. Развіццё сатырычнай паэзіі як сведчанне адыходу ад дэкларатыўнасці. Ваенныя матывы ў паэзіі П. Панчанкі, Н. Гілевіча, А. Пысіна, С. Гаўрусёва, А. Вярцінскага, Р. Барадулiна і інш. Паэтызацыя гістарычнага мінулага, услаўленне патрыятызму, духоўнасці ў кнігах паэзіі

У. Караткевіча “Матчына душа” (1958), “Вячэрнія ветразі” (1960), “Мая Іліяда” (1969). Творчасць прадстаўнікоў лірычнай прозы Я. Брыля, М. Стральцова, У. Караткевіча, Я. Сіпакова і інш. Нарысы І. Дуброўскага, І. Шамякіна, Я. Брыля. Выяўленне новых тэндэнцый развіцця беларускай прозы ў мастацкай навелістыцы І. Шамякіна, Я. Брыля, Б. Сачанкі, І. Навуменкі, М. Стральцова, В. Адамчыка, І. Чыгрынава і інш. Мастацкія набыткі ў жанры аповесці (І. Шамякін, В. Быкаў, А. Кулакоўскі, Я. Брыль, У. Пташнікаў, А. Карпюк, У. Дамашэвіч, І. Навуменка, А. Асіпенка, Б. Сачанка, У. Караткевіч). Актыўнае развіццё жанру беларускага рамана ў 60-я гады. Раманы “Людзі на балоце” І. Мележа, “На парозе будучыні” М. Лобана, “Засценак Малінаўка” А. Чарнышэвіча, “Птушкі і гнёзды” У. Караткевіча, “Сэрца на далоні” І. Шамякіна, “Пачакай, затрымайся...” А. Васілевіч і інш. Вайна і вёска як дзве магістральныя тэмы ў беларускай прозе. Выяўленне глыбінь народнага характару, нацыянальнага менталітэту ў творах І. Мележа, А. Адамчыка, І. Пташнікава. Гістарычная тэма ў творчасці У. Караткевіча. Дамінанты творчых пошукаў беларускай драматургіі на новым этапе развіцця. Настойлівая барацьба з тэорыяй бесканфліктансці. Рэзананс артыкулаў К. Крапівы “Аб сатырычнай камедыі”, “Канфлікт – аснова п’есы”. Праблемна-тэматычныя і жанравыя напрамкі беларускай драматургіі другой паловы 50–60-х гадоў. Гераічная тэма ў п’есах К. Крапівы “Людзі і д’яблы” (1958), К. Губарэвіча “Брэсцкая крэпасць”, “Юныя месціўцы” (1957) А. Рутковіча і У. Хазанскага, “Марат Казей” (1963) В. Зуба і інш. Гісторыка-рэвалюцыйная тэматыка ў п’есах “Дні нараджэння” (1957) І. Мележа, “Галоўная стаўка” (1957) К. Губарэвіча, “У бітве вялікай” (1957) А. Маўзона, “Год дзевяцьсот семнаццаты” (1957) П. Васілеўскага і інш. Маральна-этычная праблематыка ў п’есах І. Мележа “Пакуль вы маладыя” (1957), А. Дзялендзіка “Выклік багам” (1965), “Грэшная любоў” (1967), А. Макаёнка “Зацюканы апостал” (1969).

Тэма 6. Беларуская літаратура 1965-1975 гг.

Негатыўныя тэндэнцыі ў развіцці беларускай літаратуры ў перыяд так званага застою, абумоўленыя залежнасцю ад палітычных кірункаў грамадства, метаду сацыялістычнага рэалізму. Устойлівасць эстэтычных прынцыпаў, выпрацаваных і замацаваных творчай практыкай ў паэзіі другой паловы 60-х гадоў. Адлюстраванне тыпу шматмерна-асацыятыўнага мыслення, іншасказання ў паэзіі М. Танка, А. Куляшова, У. Караткевіча, А. Вярцінскага, П. Макаля, Я. Сіпакова і інш. Усталяванне новых форм узаемадачынненняў з часам: свядомая настроенасць на цвярозы роздум аб свеце, на павелічэнне долі рацыянальнага за кошт змяншэння чыста эмацыянальнага, пафаснага (“гучнага”) асэнсавання рэчаіснасці. Прадсказанне кардынальных зрухаў і змен у бліжэйшым будучым у паэзіі Р. Барадуліна. Праблема пакаяння, спавядальнага ачышчэння ў творчасці паэтаў старэйшага пакалення А. Куляшова, П. Панчанкі, М. Танка, А. Бачылы, А. Пысіна. Імкненне да творчага самавыяўлення, адстойванне ўласнага “я” і эстэтычнага пошуку ў паэзіі пакалення “сямідзсятнікаў” Я.

Янішчыц, Р. Баравіковай, К. Камейшы, В. Яраца і інш. Наватарства, інтэлектуалізм і форматворчасць у паэзіі А. Разанава. Дакументальныя кнігі “Я з вогненнай вёскі” А. Адамовіча, Я. Брыля, У. Калесніка, “Блакадная кніга” А. Адамовіча і Д. Граніна. Паказ пераадолення крызісных з’яў у грамадстве, увага да ўнутранага стану чалавека, паглыбленне філасофскага зместу, інтэлектуалізацыя прозы (І. Шамякін, Я. Сіпакоў, В. Гігевіч і інш.). Мастацкае асэнсаванне жыцця ў творчасці Я. Брыля, А. Карпюка, А. Асіпенкі, В. Адамчыка, А. Кудраўца, А. Жука, Г. Далідовіча, Л. Дайнекі, У. Дамашэвіча, Л. Левановіча, Л. Арабей, С. Грахоўскага, У. Рубанава. і інш. Складанасць і супярэчлівасць развіцця беларускай драматургіі. Выспяванне новага ўзроўню грамадскай свядомасці ў пісьменніцкім асяроддзі. Творчасць А. Макаёнка як рэнесанс беларускай драматургіі. Надзённасць твораў мастака (“Зацюканы апостал”, “Трыбунал”, “Таблетку пад язык”). Пашырэнню жанрава-тэматычных абсягаў драматургіі: драмы А. Дударова (“Радавыя”, “Парог”, “Вечар”), камедыі К. Крапівы (“Брама неўміручасці”), М. Матукоўскага (“Амністыя”), п’есы А. Петрашкевіча (“Соль”, “Трывога”, “Напісанае застаецца”), А. Дзялендзіка (“Выклік багам”), У. Караткевіча (“Кастусь Каліноўскі”, “Званы Віцебска”, “Калыска чатырох чараўніц”, “Маці ўрагану).

РАЗДЗЕЛ ІV. БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА 1975-Х – 2010-Х ГГ.

Тэма 1. Беларуская літаратура 1975 – 2010-х гг.: традыцыя і авангард. Эстэтычны плюралізм.

Негатыўныя тэндэнцыі ў развіцці беларускай літаратуры ў перыяд так званага застою, абумоўленыя залежнасцю ад палітычных кірункаў грамадства, метаду сацыялістычнага рэалізму. Нараджэнне кан’юктурных і схематычных твораў з ідэалагізаванымі вобразамі, спрошчанымі калізіямі жыцця і гісторыі. Тэматычная абмежаванасць, засілле светапоглядных і мастацкіх стэрэатыпаў, стрымліванне эстэтычных пошукаў. Спроба пераадолення сацрэалістычнага мыслення, нівеліроўкі паэтычнага слова ў беларускай паэзіі. Устойлівасць эстэтычных прынцыпаў, выпрацаваных і замацаваных творчай практыкай ў паэзіі другой паловы 60-х гадоў. Пранікненне новых з’яў у паэзію: ускладненне эстэтычных сувязей з жыццём праз глыбокія праекцыі ў памяць, у гістарычныя аналогіі, праз шматзначнасць асацыятыўных супастаўленняў і паралелей, праз шматказальнасць па-мастацкаму выкарыстаных прытчаў, міфаў, у тым ліку і уласна створаны паэтамі. Адлюстраванне тыпу шматмерна-асацыятыўнага мыслення, іншасказання ў паэзіі М. Танка, А. Куляшова, У. Караткевіча, А. Вярцінскага, П. Макаля, Я. Сіпакова і інш. Усталяванне новых форм узаемадачынненняў з часам: свядомая настроенасць на цвярозы роздум аб свеце, на павелічэнне долі рацыянальнага за кошт змяншэння чыста эмацыянальнага, пафаснага (“гучнага”) асэнсавання рэчаіснасці. Прадказанне кардынальных зрухаў і змен у бліжэйшым будучым у паэзіі Р. Барадуліна. Праблема пакаяння, спавядальнага ачышчэння ў творчасці паэтаў старэйшага пакалення А.

Куляшова, П. Панчанкі, М. Танка, А. Бачылы, А. Пысіна. Імкненне да творчага самавыяўлення, адстойванне ўласнага “я” і эстэтычнага пошуку ў паэзіі пакалення “сямідзсятнікаў” Я. Янішчыц, Р. Баравіковай, К. Камейшы, В. Яраца і інш. Наватарства, інтэлектуалізм і форматворчасць у паэзіі А. Разанава. Асаблівасці развіцця беларускай прозы ў складаны і супярэчлівы перыяд літаратурна-грамадскага жыцця. Рэалізацыя духоўна-эстэтычнага патэнцыялу, атрыманага ў паслякультаўскія часы. Тэма вайны, тэма партызанскай барацьбы як нацыянальная тэма ў беларускай літаратуры. Узнаўленне трагічных і гераічных падзей мінулай вайны, глыбокага філасофскага іх асэнсавання на ўзроўні асабістага ведання і народнай памяці з пазіцый высокіх маральных крытэрыяў чалавечнасці і праўды. Творчасць пісьменнікаў ваеннага пакалення В. Быкава, І. Навуменкі, І. Шамякіна і пісьменнікаў пакалення “дзяцей вайны” М. Стральцова, Б. Сачанкі, В. Казькі, І. Пташнікава, І. Чыгрынава, А. Кудраўца, С. Алексіевіч і інш. Мастацкае асэнсаванне жыцця ў творчасці Я. Брыля, А. Карпюка, А. Асіпенкі, В. Адамчыка, А. Кудраўца, А. Жука, Г. Далідовіча, Л. Дайнекі, У. Дамашэвіча, Л. Левановіча, Л. Арабей, С. Грахоўскага, У. Рубанава і інш. Сучасны этап развіцця беларускай літаратуры. Глыбінныя палітычныя, эканамічныя зрухі ў грамадстве, змена этычных і эстэтычных каштоўнасцей, літаратурна-мастацкіх арыенціраў. Перабудова і літаратура. Перспектыва якасна новага мыслення. Перыяд бурнага нацыянальнага адраджэння: прыярытэт нацыянальнай ідэі, сцвярджэнне духоўных каштоўнасцей, пафас гуманізму. Тэорыя паскоранага развіцця. Суадносіны традыцый і наватарства ў сучасным літаратурным працэсе. Пошукі новай эстэтычнай змястоўнасці. Суіснаванне розных кірункаў і плыняў: рэалізм, неарамантызм, авангардызм, імпрэсіянізм, постмадэрнізм і інш. Адлюстраванне ў літаратуры філасофіі экзістэнцыялізму. Ідэйна-творчыя пошукі беларускай прозы 80–90-х гадоў. Развіццё жанраў рамана, аповесці, апавядання. Разнастайнасць тэматыкі і праблематыкі. Тэма выгнанніцкага лёсу беларускага народа ў XX стагоддзі (раман В. Карамазава “Бежанцы”). Трагедыйнае адлюстраванне даваеннай рэчаіснасці (“Аблава”, “Сцюжа”, “Жоўты пясочак”) В. Быкава. Утварэнне творчых аб’яднанняў і суполак (“Тутэйшыя”, “Таварыства вольных літаратараў”, “Бум-Бам-Літ” і інш.). Авангардныя пошукі маладых літаратараў. Адметнасць і складанасць сучаснага літаратурнага працэсу.

Тэма 2. Асаблівасці развіцця гістарычнай прозы ў беларускай літаратуры

Гістарычнае мінулае ў творах Л. Дайнекі “Меч князя Вячкі” (1985), “След ваўкалака” (1988), “Жалезныя жалуды” (1990); В. Іпатавай “За морам Хвалынскім” (1989), “Залатая жрыца Ашвінаў” (1997), “Вяшчун Гедзімін” (2000), “Альгердава дзіда” (2001); У. Арлова “Дзень, калі ўпала страла” (1988), “Рандэву на манеўрах” (1992), В. Чаропкі “Храм без Бога” (1992); Г. Далідовіча “Кліч роднага звона” (1999); І. Шамякіна “Вялікая княгіня” (1996), А. Наварыча “Літоўскі воўк” (2005), А. Федарэнкі “Нічыё” (2009) і інш. Творы Я. Конева. Містыфікацыі С. Балахонава (“А пчолкі гудуць”,

“Наша Амерыка” (2012)). Жанр альтэрнатыўнай гісторыі ў беларускай літаратуры (Л. Рублеўская, С. Балахонаў). Раман В. Кармазава “Мастак і парабкі”.

Тэма 3. Узаемадзеянне вясковай і чарнобыльскай тэмы ў літаратуры

Тэма вёскі ў зборніках паэзіі М. Танка “Збор калосся” (1989), Р. Барадуліна “Маўчанне перуна” (1986), В. Зуёнка “Вызначэнне” (1987), Л. Галубовіча “Сповідзь бяссоннай душы” (1989) і інш. Адлюстраванне чарнобыльскай трагедыі ў кнігах паэзіі М. Мятліцкага “Горкі вырай” (1989), “Палескі смутак” (1991), “Бабчын” (1996), “Хойніцкі сшытак” (1999), “Замкнёны дом” (2005); Р. Барадуліна “Самота паломніцтва” (1990), “Міласэрнасць плахі” (1992) і інш. Чарнобыльская тэма ў творах І. Шамякіна “Злая зорка”, “Палеская мадонна”, “Зона павышанай радыяцыі”, І. Пташнікава “Львы”, В. Кармазава “Краем Беллага шляху”, А. Федарэнкі “Бляха”, Б. Сачанкі “Запіскі аб радыяцыі”, Л. Левановіча “Вяртанне ў радыяцыю”. Новае асэнсаванне тэмы вёскі ў творах А. Жука “Праклятая любоў” (1991), В. Гардзея “Бедна басота” (1995); В. Казько “Выратуй і памілуй нас, чорны бусел” (1993), А. Федарэнкі “Вёска” (1995), С. Алексіевіч “Чарнобыльская малітва” (1997) і інш.

Тэма 4. Эвалюцыя ваеннай прозы ў беларускай літаратуры

Новы ракурс у мастацкім асэнсаванні ваеннага мінулага. “Кар’ер”, “У тумане”, “Пакахай мяне, салдацік” В. Быкава, “Ахвяры” І. Шамякіна, “Vixi” А. Адамовіча, “Вяртанне да віны”, “Не ўсе мы згінем” І. Чыгрынава, “Голас крыві брата твайго” В. Адамчыка і інш. Даследаванне складаных сацыяльных і маральна-этычных праблем сучаснасці (“Вернісаж”, “Без пакаяння”, “Сатанінскі тур”, “Падзенне” І. Шамякіна, “Да сустрэчы...”, “Прахожы” В. Казько, “Развітальная аповесць” В. Адамчыка, “Гісторыя хваробы” А. Федарэнкі, “Распусная” У. Рубанава і інш.). Рэлігійная тэматыка ў беларускай ваеннай прозе: І. Жарнасек “Будзь воля Твая” (2005).

Тэма 5. Мастацка-стылёвыя плыні беларускай паэзіі к. ХХ ст. – пачатку ХХІ ст.

Светапогляднае абнаўленне беларускай паэзіі перыяду нацыянальна-культурнага адраджэння. Жанрава-стылёвыя пошукі: пашырэнне мастацкіх кірункаў, жанравых форм, эксперыментатарства, выкарыстанне выяўленчых сродкаў еўрапейскага і сусветнага мадэрнізму. Разнастайнасць тэм і матываў сучаснай беларускай паэзіі. Філасофска-інтэлектуальная паэзія М. Танка зборнікі “Збор калосся” “Мой каўчэг” “Errata”, М. Стральцова “Мой свеце ясны”, П. Макаля “Азбука любові”, “Твар і душа”, А. Разанава “Вастрывы стралы”, “Рэчаіснасць”, “У горадзе валадарыць Рагвалод”, Л. Галубовіча “Заложнік цемры”, Г. Булыкі “Сінтэз”, “Турмалін”. Рэлігійна-хрысціянская і біблейска-філасофская тэматыка ў паэзіі Р. Барадуліна (зборнік “Евангелле ад мамы”), М. Танка, Н. Гілевіча, В. Зуёнка, А. Лойкі, Х. Лялько, Д. Бічэль, Зніча, Н. Мацяш, Т. Бондар, А. Сыса, Л. Рублеўскай, А. Данільчык і інш. Публіцыстычнасць і грамадзянскасць паэзіі П. Панчанкі, Н. Гілевіча, В. Зуёнка, Р. Барадуліна, П. Макаля, А. Вярцінскага і інш. Асэнсаванне

гісторыі ў паэтычнай творчасці Я. Сіпакова, В. Іпатавай, Р. Семашкевіча, А. Пісьмянкова, А. Рублеўскай і інш. Лірыка кахання Я. Янішчыц, Р. Баравіковай, Г. Бураўкіна, Л. Дранько-Майсюка, Т. Бондар і інш. Міфалагізацыя сучаснага паэтычнага мыслення ў паэзіі М. Танка, А. Разанава, Р. Барадуліна, А. Сыса, А. Мінкіна, В. Шніпа, М. Скоблы, А. Хатэнкі і інш. Урбаністычная тэма ў паэзіі А. Глобуса, І. Багдановіча, Г. Булькі і інш. Фармальна-стылёвыя пошукі, эксперыментатарства ў творчасці А. Разанава, Э. Акуліна, В. Жыбуля, В. Бурлак, З. Вішнёва, А. Хадановіча, Д. Хвастоўскага і інш. Сучасная беларуская паэма як сінтэтычны жанр: ліра-эпічная (“Самота паломніцтва” Р. Барадуліна, “Падарожжа вакол двара” – заключная паэма з эпічнага цыкла В. Зуёнкі “Пяцірэчча”), драматычная (“Судны дзень Скарыны” М. Арочкі, “Барбара Радзівіл” Р. Баравіковай), інтэлектуальная (“Гліна”, “Усяслаў Чарадзеі” А. Разанава), публіцыстычная (“Паэма сораму і гневу” П. Панчанкі), лірыка-публіцыстычная (“Чорная быль” С. Законнікава), лірыка-псіхалагічная (“Лодачкі” Н. Гілевіча), паэмы ў прозе (“Хата”, “Ахвярны двор”, “Одзіум” Я. Сіпакова). Мадэрнізацыя беларускай паэмы як вынік эстэтычнай рухомасці жанру, актывізацыі асацыятыўнага мыслення.

Тэма 6. Традыцыйная і эксперыментальная драматургія к. XX ст. – пачатку XXI ст.

Агульная характарыстыка сучаснай беларускай драматургіі. Адраджэнне беларускага тэатра. Эстэтычныя пошукі ў 90-я гады. Узмацненне ўвагі да традыцый сусветнага драматургічнага мастацтва. Выкарыстанне вопыту тэатра і драмы абсурду (зварот да ўмоўна-фантастычных прыёмаў пабудовы дзеі, гратэску, прыёмаў гульні, паэтыкі снабчання) у творах А. Дзялендзіка “Султан Брунэя”, І. Сідарука “Галава”, Г. Багданавай “АС-лінія” і інш. Рымейкерства як адзін з напрамкаў сучаснай беларускай драматургіі і прадстаўнік гэтага напрамку С. Кавалёў. Уздым гістарычнай драмы. Традыцыі У. Караткевіча ў развіцці гістарычнай драмы (трылогія “Званы Віцебска”, “Кастусь Каліноўскі”, “Маці Урагану”) і прадаўжальнікі гэтых традыцый А. Петрашкевіч (“Прарок для Айчыны”), Іван Чыгрынаў (“Звон – не малітва”, “Осцей – Альгердаў унук”, “Следчая справа Вашчылы”, “Прымак”), “Барбара Радзівіл” Р. Баравіковай, А. Дудараў “Купала”, “Палачанка”, “Рагнеда і Уладзімір”, “Чорная панна Нясвіжа”, І. Масляніцына “Крыж Ефрасінні Полацкай і інш. Трагедыіны пафас драматургічных твораў на тэму Чарнобыльскай бяды: “Бездань” (1992) М. Матукоўскага, “Адцуранне” (1994) А. Дударава, “Блакада ў Кругліцы” (1994) В. Ткачова. Сатыра і гумар ў камедыі Г. Марчука “Блудны сын і Варвара” (1997), п’еса У. Саўліча “Сабака з залатым зубам” (1993), Т. Каржанеўскай “Вірус” (1995) і інш. Сацыяльна-маральная заостранасць канфлікту ў п’есах М. Матукоўскага “Мудрамер” (1987), “Бездань” (1992), “Калізей” (1996). Праблематыка твораў, іх жанравая адметнасць. Драматургія для дзяцей: творы У. Яўгодзіка, С. Кавалёва, З. Дудзюк, М. Арахоўскага, Р. Баравіковай, П. Васючэнкі, У. Саўліча, Л. Рублеўскай і інш.

Тэма 7. Тэндэнцыі і перспектывы развіцця сучаснай беларускай літаратуры

Увасабленне ўрбаністычнай тэмы ў творчасці “дзяцей горада” ў кнігах прозы А. Глобуса “Адзінота на стадыёне” (1989), “Смерць – мужчына” (1992), “Тэксты” (2000), Г. Багданава “Папяровыя замкі” (1990), “Чалавек без адраса” (1991), “Дом іхняе мары” (1994) і інш. Літаратура non-fiction: раман А. Глобуса “Дом” (2006), аўтабіяграфічныя творы І. Шамякіна, В. Адамчыка, В. Быкава, В. Шніпа, Л. Дранько-Майсюка, Л. Галубовіча, У. Арлова, С. Рублеўскага, А. Федарэнкі, У. Сцяпана, А. Глобуса, З. Вішнёва, Ю. Барысевіча, В. Морт, С. Мінскевіча, В. Жыбуля. Блогі беларускіх пісьменнікаў. Творы фантастычнага і авантурна-прыгодніцкага зместу: раман “Кентаўры” (1992), аповесць “Карабель” (1989), “Палтэргейст” (1992), “Пабакі” (1992) В. Гігевіча, раман “Чалавек з брыльянтавым сэрцам” Л. Дайнекі, аповесць “Блуканне па іншасвеце” (1994) Я. Сіпакова і інш. Фантастыка пакалення “Бум-Бам-Літ”: творы А. Бычкоўскага, С. Мінскевіча, А. Паўлухіна. Антыўтопія ў беларускай літаратуры: творы А. Макаёнка (“Святая прастата”, 1976, “Дыхайце эканомна”, 1983), А. Адамовіча (“Апошняя пастараль”, 1986), А. Мінкіна (“Праўдзівая гісторыя Краіны Хлудаў”, 1994), А. Гігевіча (“Карабель”, 1989), Ю. Станкевіча (“П’яўка”, 2010, “Эрыніі”, 2008), А. Федарэнкі (“Смута, альбо XII фантазій на адну тэму”, 1994). Антыўтопіі ў творчасці маладых пісьменнікаў. Мемуарная літаратура, адлюстраванне ў ёй тэмы рэпрэсій: М. Бяганская “Мая Галгофа” (1990), Л. Геніюш “споведзь” (1991), С. Грахоўскі “Такія сінія снягі” (1988), “Зона маўчання” (1990), “З воўчым білетам” (1991), П. Крэнь “Унжлаг” (1999), Б. Мікуліч “Аповесць для сябе” (1987, 1988; поўн. выд. – 1993), П. Пруднікаў “Яжовыя рукавіцы” (1989), “Пекла” (1991).

Дэтэктыўная проза Ю. Станкевіча, М. Клімковіча, М. Адамчыка, А. Федарэнкі, Л. Рублеўскай і інш. Масавая літаратура. Формульная літаратура. Жаночая проза ў беларускай літаратуры: А. Брава (“Каменданцкі час для ластавак”, “Менада і яе сатыры”, “Рай даўно перанаселены”), Р. Баравікова (“Вячэра для манекенаў”), Л. Рублеўская, І. Жарнасек, В. Гапеева, Ю. Каляда. Мастацкая проза для дзяцей: аповесць А. Федарэнкі “Шчарбаты талер” (1997), кнігі А. Якімовіча “Эльдарада просіць дапамогі” (1989), “Сакрэт Тунгускага метэарыта” (1981), “Пастка для пярэваратня” (1997), Р. Баравіковай, А. Бадака, В. Гапеева, А. Масла, Л. Рублеўскай, А. Федарэнкі, С. Мінскевіча. Сучасныя тэндэнцыі беларускай літаратурна-мастацкай крытыкі. Беларуская традыцыйная і новая крытыка. Праблема захавання традыцый, пошукі новых жанравых форм ў галіне беларускай літаратурна-мастацкай крытыкі на пачатку XXI стагоддзя. Беларуская эсэістыка мяжы XX-XXI стст. Літаратурныя дыскусіі к. XX ст. – пачатку XXI ст.: праблемы, стыль, аргументацыя. Беларуская літаратура і крытыка ў інтэрнэце. Імідж пісьменніка.

УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКАЯ КАРТА УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ

нумар раздзела, тэмы ,	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практ. заняткі	Семінар. заняткі	Лаборат. заняткі	Іншае		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
РАЗДЗЕЛ I. БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА XI – К. XIX СТ.								
1.	Уводзіны	2						
2.	Літаратура перыяду Сярэднявечча	4		8			2	Вуснае апытанне, абарона творчых работ
3.	Літаратура перыяду Рэнесансу, Рэфармацыі і Контррэфармацыі	4		2			2	Дыскусія, эсэ
4.	Літаратура перыяду барока і Асветніцтва	4		2				Дыскусія
5.	Станаўленне беларускага рамантызму	6		4				Вуснае апытванне
		20		16			4	
РАЗДЗЕЛ II. БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА К. XIX СТ. – ПАЧАТКУ XX СТАГОДДЗЯ								
1.	Беларуская літаратура 80-90-х гг. XIX ст. Ф. Багушэвіч.	4		4				Дыскусія
2.	Асаблівасці развіцця	8		10			2	Вуснае

нумар раздзела, тэмы ,	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практ. заняткі	Семінар. заняткі	Лаборат. заняткі	Іншае		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	беларускай літартуры пачатку XX ст.							апытанне, абарона творчых работ
3.	Нашаніўскі перыяд у беларускай літаратуры	8		10			2	Вуснае апытванне, індывідуальная праверка
		20		24			4	
РАЗДЗЕЛ III. БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА 1920-Х – I ПАЛОВЫ 1970-Х ГГ.								
1.	Літаратурна-грамадскі рух у Беларусі ў 20–30-я гады	6		2				Работа ў групах
2.	Асаблівасці развіцця беларускай літаратуры ў 30-я гады	2		2				Работа ў групах
3.	Беларуская літаратура перыяду Вялікай Айчыннай вайны	2		2				Вуснае апытанне
4.	Беларуская літаратура першага пасляваеннага дзесяцігоддзя (1945–1955 гады)	4		4			2	Дыскусія, эсэ
5.	Беларуская літаратура перыяду дэмакратычнага абнаўлення грамадства (другая палова 50-х	4		4				Дыскусія

Нумар раздзела, тэмы ,	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практ. заняткі	Семінар. заняткі	Лаборат. заняткі	Іншае		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	–І палова 1960-х гады)							
6.	Беларуская літаратура 1965-1975 гг.	2		2			2	Вуснае апытанне, абарона творчых работ
		20		16			4	
РАДЗЕЛ IV. БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА 1975-2010-Х ГГ.								
1.	Беларуская літаратура 1975 – 2010-Х гг.: традыцыя і авангард. Эстэтычны плюралізм.	4		4				Вуснае апытанне
2.	Асаблівасці развіцця гістарычнай прозы ў беларускай літаратуры	2		2				Работа ў групах
3.	Эвалюцыя ваеннай прозы ў беларускай літаратуры	2		2				Вуснае апытанне
4.	Узаемадзеянне вясковай і чарнобыльскай тэмы ў літаратуры	2		2				Работа ў групах
5.	Мастацка-стылёвыя плыні беларускай паэзіі к. XX ст. – пачатку XXI ст.	4		4			2	Вуснае апытанне, абарона

нумар раздзела, тэмы ,	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін					Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Практ. заняткі	Семінар. заняткі	Лаборат. заняткі	Іншае		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
								творчых работ
6.	Традыцыйная і эксперыментальная драматургія к. XX ст. – пачатку XXI ст.	2		2			2	Дыскусія, эсэ
7.	Тэндэнцыі і перспектывы развіцця сучаснай беларускай літаратуры	4		4			2	Вуснае апытванне, індывідуальная праверка
		20		20			6	
	Усяго	80		76			18	

ИНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

Асноўная:

Нестар. Аповесць мінулых гадоў.

Кірыла Тураўскі. Прытча пра чалавечую душу і цела.

Жыццё Еўфрасінні Полацкай.

Жыццё Аўрамія Смаленскага.

Слова пра паход Ігаравы.

Летапісец вялікіх князёў літоўскіх.

Хроніка Быхаўца.

Гусоўскі М. Песня пра зубра.

Скарына Ф. Прадмова да ўсёй Бібліі. Прадмова да кнігі «Юдзіф». Прадмова да «Псалтыра».

Будны С. Прадмова да «Катэхізіса».

Сматрыцкі М. Трэнас.

Аповесць пра Трышчана.

Філіповіч А. «Навіны...»

Цяпінскі В. Прадмова.

Еўлашэўскі Ф. Урыўкі з дзённікаў.

Баркулабаўская хроніка.

Прамова Мялешкі.

Ліст да Абуховіча.

Рымша А. На гербы Льва Сапегі.

Полацкі С. Віршы (4 – 5).

Пільштынова С. Авантуры майго жыцця.

Марашэўскі К. Камедыя.

Міцкевіч А. Ода да маладосці. Пралеска. Рамантычнасць. Свіцязь.

Свіцязянка. Рыбка. Гражына. Конрад Валенрод. Дзяды. Пан Тадэвуш.

Крымскія санеты.

Чачот Я. Яжовыя імяніны. На прыезд Адама Міцкевіча. Свіцязь. Узногі.

Мышанка. Да мілых мужычкоў. Толькі Айчына і Зося.

Зан Т. Цыганка. Прамова на першай маёўцы прамяністых. Выгнанец.

Трыялет.

Адынец Э.А. Песня філарэтаў. Надпіс на надмагільным помніку Яну Чачоту ў Ротніцы. Хохлік.

Ходзька І. Успаміны квестара.

“Багрым Паўлюк”. Зайграй, зайграй, хлопча малы...

Савіч Ф. Успаміны. Сповідзь пакутніка. Там блізка Піньска...

Ананімныя творы: Віншаванне бондара Савасцея. Паўстанцкая песня. Хто я?

Энеіда навыварат.

Асорыя М. Нешта тут сабакам смярдзіць.

Лада-Заблоцкі Т. Вілія. Да Дзвіны. Ваколіцы Віцебска. Ляшка.

Баршчэўскі Я. Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях. Душа не ў сваім целе. Драўляны дзядок і кабета інсекта. Рабункі мужыкоў.

Падбярэскі Р. Беларусь і Ян Баршчэўскі.

Дунін-Марцінкевіч В. Ідылія. Гапон. Залёты. Пінская шляхта. Хіба я стары? Партрэт Стэфы. Трэба кахаць! Яна!

Сыракомля У. Добрыя весці. Ужо птушкі пяюць усюды. Не я пяю – народ Божы. Вызваленне сялян. Лірнік вясковы. Паштальён. Хадыка. Ілюмінацыя. Жменя пшаніцы. Вандроўкі па маіх былых ваколіцах.

Кіркор А. Живописная Россия.

Каратынскі В. Уставайма, братцы. Туга на чужой старане.

Вярыга-Дарэўскі А. Думка. Бо шчасце, бо долю. Альбом. Тарас на Парнасе.

Шпілеўскі П. Путешествие по Полесью и Белорусскому краю.

Каліноўскі Кастусь. Мужыцкая праўда. Лісты з-пад шыбеніцы. “Марысьска, чарнабрэва, галубка мая...”

Багушэвіч Ф. Прадмова да зб. “Дудка беларуская”. Мая дудка. Смык. Немец. Дурны мужык, як варона. Бог не роўна дзеле. Кепска будзе. У судзе. У астрозе. Тралялёначка. Сведка. Палясоўшчык. Дзядзіна.

Лучына Я. Роднай старонцы. Што думае Янка, везучы дровы ў горад. Раскоша натхнення. Што люблю. Дзве зоркі. Змрочныя думкі. Не хачу памерці. Паляўнічыя акварэлькі з Палесся. З крываваых дзён.

Ажэшка Э. Хам. Дзюрдзі. Нізіны.

Гурыновіч А. Што ты спіш, мужычок. Перш душылі пань. Дзякуй табе, браце, Бурачок Мацею. Каток.

К. Каганец

Вершы “Нёман”, “Згадка пра Галубка”, “Кабзар”, “Старажавы курган” і інш.

Камедыя “Модны шляхцюк”.

Апавяданні “Прылукі”, “Навасадскае замчышча”, “Адкуль зязюля ўзялася”. Публіцыстыка.

Цётка (Алаіза Пашкевіч)

Прадмова да зб. “Скрыпка беларуская”.

Вершы “Скрыпка”, “Артыст, грайка”, “Мора”, “На магіле”, “Вера беларуса”, “Хрэст на свабоду”, “Вясковым кабетам”, “Добрыя весці”, “З чужыны”, “Мой сад”, “Лес” і інш.

Апавяданні “Прысяга над крывавамі разорамі”, “Міхасьска”, “Зялёнка”, “Асеннія лісты”.

Артыкулы “Як нам вучыцца”, “Да дзяўчатак”, “Наша беларуская песня”, “Да вясковай моладзі”, “Шануйце роднае слова”, “Аб душы маладзёжы”.

Нарысы “З дарогі”, “Упаміны з паездкі ў Фінляндыю”.

Ядвігін Ш. (Антон Лявіцкі)

Апавяданні “З бальнічнага жыцця”, “Гаротная”, “Зарабляюць”, “Дуб-Дзядуля”, “Бярозка” і інш.

Байкі ў прозе “Падласенькі”, “Рабы”, “Суд”, “Важная фіга”, “Павук”, “Вучоны бык”, “З маленькім білецкікам”.

Раман “Золата”.

Артыкулы “Люди – людьми забытые”, “Не убивайте их!..”, “К борьбе с холерою”.

Нарыс “Лісты з дарогі”.

Я. Купала

Зборнік вершаў “Жалейка”, “Гусяляр”, “Шляхам жыцця”, “Спадчына”.

Паэмы “Курган”, “Бандароўна”, “Магіла льва”, “Адвечная песня”, “Сон на кургане”, “На куццю”, “На дзяды”, “Яна і я”, “Безназоўнае”.

П’есы “Раскіданае гняздо”, “Паўлінка”, “Тутэйшыя”.

Вершы “Свайму народу”, “На сход!”, “Спадчына”, “Час!”, “Паязджане”, “Забытая карчма”, “Паўстань...” і інш.

Артыкулы “Ці маем мы права выракацца роднай мовы”, “Чаму плача песня наша?”, “Вера і нацыянальнасць”, “Больш самачыннасці”, “Незалежнасць”, “Незалежная дзяржава і яе народы”, “Моладзь ідзе”, “Беларускае войска”, “Справа беларускага нацыянальнага гімна”.

Я. Колас

Зборнік вершаў “Песні-жальбы”.

Паэмы “Новая зямля”, “Сымон-музыка”.

Апавяданні “Васіль Чурыла”, “Малады дубок”, “Дзеравеншчына”, “Соцкі падвёў”, “Пісаравы імяніны”, “Курская анамалія”, “У двары пана Тарбецкага”, “Недаступны”, “Крывавы вір”, “Сяргей Карага”, “Балаховец”, “Туды, да Нёмана!”.

Трылогія “На ростанях”.

“Казкі жыцця”.

М. Багдановіч

Зборнік вершаў “Вянок”.

“Вершы беларускага складу”, “Страцім – лебедзь”, “Максім і Магдалена”, “Вераніка”, “У вёсцы”.

Апавяданні “Музыка”, “Апокрыф”, “Апавяданне аб іконніку і залатару”, “Шаман”, “Марына”.

Літаратурна-крытычныя артыкулы “Глыбы і слаі”, “За тры гады”, “Забыты шлях”, “Краса і сіла”, “Белорусское возрождение”.

Публіцыстычныя артыкулы “Белорусы”, “Хто мы такія?”, “На беларускія тэмы”, “Белорусский беженский приют”, “Аб веры нашых прашчураў”, “Голос из Белоруссии”.

М. Гарэцкі

Апавяданні “У лазні”, “Роднае карэнне”, “Што яно?”, “Страхацце”, “Лірныя спевы”, “Літоўскі хутарок”, “На этапе”, “Генерал”, “Рускі”, “Фантазія”, “Апостал”, “Незадача”, “У 1920 годзе (Апавяданне народнага чалавека)”, “Усебеларускі з’езд 1917-га года”.

Аповесці “Дзве душы”, “Меланхолія”, “Ціхая плынь”, “У чым яго крыўда?”.

Дакументальна-мастацкія запіскі “На імперыялістычнай вайне”, “Сібірскія абразкі”, “Люстрадзён”, “Камароўская хроніка”.

Драма “Антон”, драматычны абразок “Жартаўлівы Пісарэвіч” і інш.

Дзённік “Браму скарбаў сваіх адчыняю...”.

Артыкулы “Наш тэатр”, “Развагі і думкі”.

А. Гарун

Зборнік вершаў “Матчын дар”. Вершы “Народ”, “Кліч”, “Брацця, к агульнаму шчасцю”, “Ты мой брат, каго зваць беларусам”, “Юдам”, “Як надарыцца мінута”, “Жыццё”, “Мае Коляды”, “Самсон”. Байкі “Апякун”, “Спогадзь”.

Апавяданні “Першы снег”, “Маладое”, “Пан Шабуневіч”, “Чалавек без крыві”, “П’ера і Каламбіна”, “Свята”.

П’есы для дзяцей “Жывыя казкі”, “Хлопчык у лесе”, “Шчаслівы чырвонец”, “Дзіўны лапаць, або Не ўсё тое порах, што ў пораху ляжыць”.

Публіцыстыка “Одгукі”, “Увагі да нацыянальнага руху”.

Ц. Гартны

Зборнікі вершаў “Песні”, “Песні працы і змагання”, “Урачыстасць”.

Апавяданні “Бегунец”, “Трэскі на хвалях”, “Чырвонаармеец Панкел Ліпа”, “Больш за ўсіх”, “Таварыш інспектар”, “Прысады”, “Свае блінцы”, “Гаспадар”.

Раман “Сокі цаліны”.

Зм. Бядуля

Вершы “На горне душы...”, “Начлежнікі пяюць...”, “Мары паэта”, “Ад крыві чырвона...”, “Юда жэніцца...”, “Кат” і інш.

Зборнік “Абразкі” (“Плач пралескаў”, “Прытуліся ка мне”, “Кветка” і інш.).

Апавяданні “Малітва малога Габрусіка”, “Гора ўдавы Сымоніхі”, “Ашчаслівіла”, “На Каляды к сыну”, “Дэлегатка”, “Летапісцы”, “Умарыўся”, “Пяць лыжак заціркі”.

Аповесць “Салавей”, аповесць-казка “Сярэбраная табакерка”.

Артыкулы “Не адным хлебам...”, “Купальская ноч”, “Падмогі”, “К жыццю!”, “Святло”, “Натхненне і гармонія”, “Мае ўспаміны”.

В. Ластоўскі

Апавяданні і легенды “Прывід”, “Дзень ружовай кветкі”, “Каменная труна”, “Лебядзіная песня”, “Сож і Дняпро”, “Разбойнік”, “Князьёўна Рагнеда” і інш.

Аповесць “Лабірынты”.

Вершы “Наперад, змагарна наперад!”, “О, Крыўская зямля...”, “Чала я не хіліў прад сілай...” і інш.

Артыкулы “З нашага жыцця”, “Памяці Сяргея Палуяна”, “Перапіска ў беларускай мове”, “Родная мова”, “Сплачвайце доўг”, “Да ўбогіх духам”, “Прадмова да “Кароткай гісторыі Беларусі”, “Мае ўспаміны аб М.

Багдановічу”.

Ф. Аляхновіч

“Няскончаная драма”, запіскі “У кіпцюрах ГПУ”.

У. Галубок

П’есы “Пісаравы імяніны”, “Суд”, “Ганна”, “Пан Сурынта”, “Плытагоны”.

Апавяданні “На вяселле”, “Журавінка”, “Як Сымон у воласці выкруціўся”, “Абмылка вучонага”, “Навальніца”, “Мінуўшчына”.

М. Зарэцкі

Апавяданні “Ворагі”, “Бель”, “Дзіўная”, “Кветка пажоўкляя”, “Ракавыя жаронцы”, “Ой, ляцелі гусі...”, “Максімаліст”, “Адна партыя ў шашкі”, “Паэма пра чорныя вочы”, “Двое Жвіроўскіх” і інш.

Аповесць “Голы звер”.

Раман “Вязьмо”.

Нарысы “Падарожжа на новую зямлю”, “Лісты ад знаёмага”.

А. Мрый

Апавяданні “Камандзір”, “Няпросты чалавек”, “Рабін”, “Калектыў Яўмена”.

Раман “Запіскі Самсона Самасуя”, “Пісьмо Сталіну”.

Ул. Дубоўка

Зборнікі вершаў “Строма”, “Там, дзе кіпарысы”, “Трысцё”, “Credo, “Наля”.

Паэмы “Кругі”, “І пурпуровых ветразяў узвівы”, “Штурмуйце будучыні аванпосты!”

Вершаваныя нізкі “Чакае ля берагу човен мяне”, “Палеская рапсодыя”, “Светлыя ўспаміны”, “Дыкталічныя рытмы”.

Кніга апавяданняў-абразкоў “Пялёсткі”.

К. Крапіва

Зборнікі сатыры і гумару “Асцё”, “Крапіва”, “Біблія”, “Байкі”, “Ухабы на дарозе” і інш.

Раман “Мядзведзічы”.

П’есы “Мілы чалавек”, “Хто смяецца апошнім”, “Брама неўміручасці”.

Артыкул “Думкі пра сатыру”.

М. Лынькоў

Апавяданні “Над Бугам”, “Радо”, “Крот”, “Андрэй Лятун”, “Сустрэчы”, “Саўка-агіцірнік”, “Васількі”, “Дзіцячы башмачок”, “Астап”, “Дзед Аўсей і Палашка”.

К. Чорны

Апавяданні “Новыя людзі”, “Бяздонне”, “Пачуцці”, “На пыльнай дарозе”, “Парфір Кіяцкі”, “Захар Зынга”, “Буланы”, “Срэбра жыцця”, “Буры”, “Хвоі гавораць”, “Вераснёвыя ночы”, “Справа Віктара Лукашэвіча”, “Вялікае сэрца”, “Прасторны дом”, “Расплата”, “Маленькая жанчына”, “Матчына благаслаўленне”, “Бацька”, “Аксеніны сляды”.

Аповесці “Лявон Бушмар”, “Люба Лукьянская”.

Раманы “Зямля”, “Бацькаўшчына”, “Трэцяе пакаленне”, “Пошукі будучыні”, “Млечны шлях”.

Дзённік К. Чорнага.

Артыкулы “Рэальная шматграннасць”, “Перад другім дзесяцігоддзем”.

Зборнік фельтонаў “Кат у белай манішцы”.

М. Чарот

Зборнік вершаў “Завіруха”.

Паэмы “Босыя на вынішчы”, “Карчма”.

Зборнік апавяданняў “Веснаход”.

А. Дудар

Зборнік вершаў “Вежа”.

Я. Пушча

Зборнік вершаў “Раніца рыкае”.

Цыклы вершаў “Асеннія песні”, “Лісты да сабакі”.

Паэма “Цень консула”.

У. Жылка

Зборнік вершаў “Пожні”.

К. Сваяк

Зборнік вершаў “Мая ліра”.

Ю. Таўбін

“Выбраныя вершы”.

Т. Кляшторны

Зборнік вершаў “Залатое вязьмо”.

Паэма “Калі асядае муць”.

А. Александровіч

Зборнік “Галубінае крыло”.

Паэма “Цені на сонцы”.

М. Грамыка

Зборнік “Родная пушча”.

Паэма “Гвалт над формай”.

П. Трус

Зборнік “Выбранае”.

Л. Калюга

Апавяданні “Трахім з Пагулянкi”, “Іллюк-даследчык”, “Тахвілін швагер”, “Трахім – штучны чалавек”, “Валачашчай натуры чалавек”.

Аповесць “Ні госць, ні гаспадар”.

В. Каваль

Апавяданні “Як вясну гукалі”, “Сяльчане”, “На загонах”, “Ліпы”, “За долю”, “Ноч на моры”.

Б. Мікуліч

Дзённік “Аповесць для сябе”.

Аповесць “Чорная вірня”.

Я. Нёманскі

Апавяданні “Дэзерцір”, “Маці”, “Рамэо і Джульета на Беларусі”.

Раман “Драпежнікі”.

С. Баранавых

Апавяданні “Адступленне”, “Два кастры”, “Фантазія”.

Аповесць “Межы”.

П. Галавач

Апавяданні “Загубленае жыццё”, “Рубанаўскі вузел”, “Кнак”, “Дзве сцежкі”, “Дасужая”.

Аповесць “Спалох на загонах”.

Хв. Шынклер

Апавяданні “Апошні рэйс”, “Пас зачапіў”, “Стрэлачнік Мігай”, “Ічэ”.

Аповесць “Сонца пад шпалы”.

В. Таўлай

Зборнік вершаў “Творы”.

М. Танк

Зборнікі вершаў “На этапах”, Журавінавы цвет”, “След бліскавіцы”, “Мой хлеб надзённы”, Прайсці праз вернасць”, “Збор калосся”, Дарога, закалыханая жытам”, “Мой каўчэг”, “Errata”

Паэмы “Нарач”, “Кастусь Каліноўскі”, “Сказ пра Вяля”, “Янук Саліба”, “Люцыян Таполя”.

П. Броўка

Зборнікі “Пахне чабор”, “Далёка ад дома”, “Між чырвоных рабін”, “Калі ласка”.

Паэмы “Ясны кут”, “Паланянка”, “Голас сэрца”.

А. Куляшоў

Цыклы вершаў “Сонечнае заўтра”, “Юнацкі свет”, “Маналог”.

Балады “Над брацкай магілай”, Балада аб чатырох заложніках”, “Ліст з палону”.

Зборнік вершаў “Новая кніга”.

Паэмы “Сцяг брыгады”, “Далёка да акіяна”, “Варшаўскі шлях”, “Хамуціус”.

Я. Брыль

Апавяданні “Марыля”, “Memento mori”, “Адзін дзень”, “Галя”, “Маці”, “На сцежцы – дзеці”, “Гуртавое”, “Яшчэ раз першы снег” і інш.

Зборнікі лірычных мініячур “Жменя сонечных промняў”, “Вітраж”, “Сёння і памяць”, “Пішу як жыву”, “Вячэрняе”, “Дзе скарб ваш”, “Сцежкі, дарогі, прастор”, “З людзьмі і сам-насам”, “Блакітны зніч”.

Аповесці “Золак, убачаны здалёк”, “Ніжнія Байдуны”.

Раман “Птушкі і гнёзды”.

П. Панчанка

Зборнікі вершаў “Упэўненасць”, “Дарога вайны”, “Кніга вандраванняў і любові”, “Нью-йоркскія малюнкі”, “Тысяча небасхілаў”, “Крык сойкі”, “І вера, і вернасць, і вечнасць”, “Горкі жолуд”, “Зямля ў мяне адна”.

Паэмы “Маладосць у паходзе”, “Паэма сораму і гневу”.

І. Мележ

Апавяданні “У завіруху”, “Сустрэча ў шпіталі”, “У гарах дажджы”, “Апошняя аперацыя”, “Спатканне за горадам”.

Ваенныя дзённікі “Першая кніга” і *запісныя кніжкі*.

“Палеская хроніка” (раманы “Людзі на балоце”, “Подых навальніцы”, “Завеі, снежань...”).

Кніга “Жыццёвыя клопаты” (артыкулы “Майстэрства – гэта імкненне”, “Трохі згадак і думак”, “Пра творчасць” “Развагі пра нашу крытыку”).

А. Макаёнак

П’есы “Трыбунал”, “Таблетку пад язык”, “Святая прастата”, “Пагарэльцы”.

М. Стральцоў

Аповесць “Адзін лапаць, адзін чунь”, “Смаленне вепрука”.

Апавяданні “Сена на асфальце”, “Блакітны вецер”, “На вакзале чакае аўтобус”, “На чацвёртым годзе вайны”, “Там, дзе зацішак, спакой”. “Трывожна крычыць птушка”, “Жураўліная песня”, “Падарожжа за горад”.

Эсэ “Загадка Багдановіча”, “Шырокасць”, “Чалавек з Малой Багацькаўкі”,

“Служэнне”, “Дзяцінства, якое мы помнім”.

Зборнікі вершаў “Ядлоўцавы куст”, “Цень ад вясла”, “Мой свеце ясны”.

В. Быкаў

Аповесці “Альпійская балада”, “Жураўліны крык”, “Мёртвым не баліць”, “Дажыць да світання”, “Пайсці і не вярнуцца”, “Яго батальён”, “Абеліск”, “Сотнікаў”, “Знак бяды”, “Аблава”, “Сцюжа”, “Пакахай мяне, салдацік”, “Ваўчыная яма”, “Балота”. “Доўгая дарога дадому”.

Аповяданні “Сваякі”, “На чорных лядах”, “Бедныя людзі”, “Жоўты пясочак”, “Пакахай мяне, салдацік”, “Сцяна”, “Ваўчыная яма”, “Труба”, “Дваццаць марак”, “Мальбара”, “Глухі час начы”.

Прытчы “Сцяна”, “Труба”, “Пахаджане”.

І. Навуменка

Зборнікаі аповяданняў “Семнаццатай вясной”, “Хлопцы – равеснікі”, “Верасы на выжырынах”, “Таполі юнацтва”, “Вераніка”, “Тая самая зямля”.

Аповесці “Летуценнік”, “Асеннія мелодыі”, “Трымценне дубовага лісця”, “Бульба”, “Замець жаўталісця”, “Развітанне ў Кавальцах”.

Раман “Смутак белых начэй”.

А. Адамовіч

Аповесці “Карнікі”, “Хатынская аповесць”, “Апошняя пастараль”.

Аўтабіяграфічная кніга “Vіхі”.

Кнігі публіцыстыкі і эсэістыкі “Выберы – жыццё!”, “Літаратура і праблемы веку”, “Апакаліпсіс па графіку”. Кнігі “Беларускі раман”, “Маштабнасць прозы”, “Здалёк і зблізку”, “Браму скарбаў сваіх адчыняю...”.

Ул. Караткевіч

Зборнікі паэзіі “Матчына душа”, “Вячэрнія ветразі”, “Мая Іліяда”, “Быў. Ёсць. Буду”.

Аповяданні “Блакiт і золата дня”, “Кніганошы”, “Сівая легенда”, “Сіняя – сіняя”, “Дрэва вечнасці”.

Аповесці “Ладдзя Роспачы”, “Нельга забыць”, “Чазенія”, “У снягах драмае вясна”.

Раманы “Каласы пад сярпом тваім”, “Чорны замак Альшанскі”, “Дзікае паляванне караля Стаха”.

П’есы “Кастусь Каліноўскі”, “Званы Віцебска”, “Маці ўрагану”.

Публіцыстыка “Званы ў прадоннях азёр”, “Зямля пад белымі крыламі”, “Родная мова” і інш.

А. Васілевіч

Тэатралогія “Пачакай, затрымайся...”

Кнігі “Элегія”, “Люблю, хвалюся – жыву”, “Другая жонка нябожчыка”.

Н. Гілевіч

Зборнікі паэзіі “Песня ў дарогу”, “Перазовы”, “Неспакой”, “Лісце трыпутніку”, “А дзе ж тая крынічанька”, “Актавы”, “Повязь”, “Жыта, сосны і валуны”, “На высокім алтары”, “Ёсць зямля”.

Раман у вершах “Родныя дзеці”, паэма “Лодачкі”.

Кніга “Любоў прасветлая”.

І. Пташнікаў

Апавяданні “Алёша”, “Эфка”, “Алені”, “Тры пуды жыта”, “Львы”, “Бежанка”, “Французжанкі”.

Аповесці “Тартак”, “Найдорф”.

Раман “Алімпіяда”.

В. Адамчык

Апавяданні “Песня”, “Раяль з адламаным вечкам”, “Пах летняй травы”, “Дзень ранняе восені”, “Салодкія яблыкі”, “Дзікі голуб”, “Кароль Нябожа”, “Палёт Кажана”. “Развітальная аповесць”, кніга эсэістыкі “Нязрушаны камень”.

Раман “Чужая бацькаўшчына”.

І. Шамякін

Раманы “Сэрца на далоні”, “Снежныя зімы”, “Атланты і карыятыды”, “Вазьму твой боль”, “Злая зорка”, “Вялікая княгіня”.

Аповесці “Сатанінскі тур”, “Завіхрэнное”, “Падзенне”, “Без пакаяння”, “Стары рамантык”, “Палеская мадонна”, “Пошукі прытулку”, “Крывінка”, “Слаўся, Марыя!”, “Драма”, “Вернісаж”, “Адна на падмостках”.

І. Чыгрынаў

Зборнікі апавяданняў “Птушкі ляцяць на волю”, “Самы шчаслівы чалавек”, “Ішоў на вайну чалавек”.

П’есы “Звон – не малітва”, “Следчая справа Вашчылы”, “Чалавек з мядзвежым тварам”, “Осцей – Альгердаў унук”.

Р. Барадулін

Зборнікі вершаў “Маладзік над стэпам”, “Рунець, красаваць, налівацца”, “Неруш”, “Адам і Ева”, “Рум”, “Абсяг”, “Вечалле”, “Амплітуда смеласці”, “Маўчанне перуна”, “Самота паломніцтва”, “Міласэрнасць плахі”, “Евангелле ад мамы” і інш.

Я. Сіпакоў

Зборнікі паэзіі “Сонечны дождж”, “Лірычны вырай”, “Дзень”, “З вясны ў лета”, “Вочы ў вочы”, “Веча славянскіх балад”.

Кнігі прозы “Крыло цішыні”, “Мужчына сярод жанчын”, “Усе мы з хат”, “Спадзяванне на радасць”, “Пяць струн”, “Журба ў стылі рэтра”, “Тыя, што ідуць”.

Паэма ў прозе “Ахвярны двор”.

Паэма “Одзіум”.

Нарыс “Акно, расчыненае ў зіму”.

В. Казько

Аповесці “Выратуй і памілуй нас, чорны бусел”, “Но Пасаран”, “Прахожы”, “Да сустрэчы”, “Час збіраць косці”.

Раманы “Суд у Слабадзе”, “Неруш”, “Хроніка дзеддомаўскага саду”, “Бунт незатрабаванага праху”.

Б. Сачанка

Аповесці “Апошнія і першыя”, “Родны кут”, “Еўка”.

“Запіскі аб радыяцыі”.

Раман у навелах “Чужое неба”.

А. Дудароў

П’есы “Радавыя”, “Вечар”, “Злом”, “Палачанка”, “Купала”, “Крыж”, “Чорная панна Нясвіжа”.

А. Разанаў

Зборнікі “Адраджэнне”, “Назаўжды”, “Каардынаты жыцця”, “Шлях – 360”, “Вастрэі стралы”, “Рэчаіснасць”.

Я. Янішчыц

Зборнікі паэзіі “Снежныя грамніцы”, “Дзень вечаровы”, “Ясельда”, “На беразе пляча”, “Пара любові і жалю”, “Каліна зімы”, “Ушуме жытняга святла”.

М. Адамчык (Шайбак)

Зборнік “Забойства на Каляды”.

У. Арлоў

Зборнік “Рандэву на манёўрах”, “Рэквіем для бензапілы”.

Аповесці “Час чумы”, “Дзень, калі ўпала страла”.

А. Асташонак

Зборнік “Фарбы душы”.

Апавяданні “Уначы, калі светла”, “Ператварэнне”, “Шклатара”, “Знос”.

П’еса “Драматургічныя тэксты”.

Г. Багданава

Зборнік “Папяровыя замкі”, “Чалавек без адраса”, “Дом іхняе мары”.

Апавяданні “У ноч пад новы год”, “Містычныя эцюды”, “Калядныя паштоўкі”, “Самастойныя прыпавесці”.

П’есы “Рамантычнае падарожжа на той свет”, “АС-лінія”.

П. Васючэнка

Зборнік “Белы мурашнік”.

В. Гігевіч

Раманы “Доказ ад процілеглага”, “Мелодыя забытых песень”, “Кентаўры”.

Аповесці “Карабель”, “Пабакі”.

А. Глобус

Зборнікі прозы “Адзінота”, “Смерць – мужчына”, “Тэксты”, “Дом”.

Л. Дайнека

Раманы “Меч князя Вечкі”, “След ваўкалака”, “Жалезныя жалуды”.

Г. Далідовіч

Раманы “Заходнікі”, “Кліч роднага звона”.

Зборнік “Жар каханя”.

А. Жук

Аповесць “Праклятая любоў”.

В. Іпатава

Раман “Залатая жрыца Ашвінаў”.

С. Кавалёў

П’есы “Драўляны рыцар”, “Хохлік”, “Стомлены д’ябал”.

А. Казлоў

Зборнікі прозы “Міражы ценяў”, “І тады я памёр”.

Аповесці “Незламана свечка”, “Юргон”.

У. Клімковіч

Зборнік прозы “Лаліта і кактус”

А. Мінкін

Аповесць “Праўдзівая гісторыя Краіны Хлудаў”

А. Наварыч

Зборнік прозы “Рабкова ноч”.

Аповесці “Забівец”, “Запіскі Рабунькі”.

Раман “Літоўскі воўк”

Б. Пятровіч

Зборнік прозы “Сон між пачвар”.

У. Рубанаў

Раман “Забіты неаднойчы”.

Ю. Станкевіч

Зборнік прозы “Любіць ноч – права пацукоў”.

Аповесці “Збіральнік страху”, “Рыфма”.

А. Федарэнка

Зборнік прозы “Смута”, “Нічыя”..

Аповесці “Вёска”, “Ланцуг”, “Гісторыя хваробы”, “Шчарбаты талер”, “Афганская шкатулка”.

П’есы “Жаніцца па прапісцы”, “Багаты кватарант”, “Рэпетыцыя”.

Л. Рублеўская

Апавяданні: “Нарцыс і Рэха”, “Семела і Юпітэр”, “Пігмаліён і Галатэя” (з цыкла “Старасвецкія міфы горада Б.”).

Раманы: “Скокі смерці”, “Золата забытых магіл”, “Забіць нягодніка, альбо Гульня ў Альбарутэнію”, “Авантуры Пранціша Вырвіча, шкаляра і шпега”.

А. Брава

Зборнікі: “Каменданцкі час для ластавак”, “Рай даўно перанаселены”, “Дараванне”.

І. Жарнасек

Раман “Будзь воля Твая”.

Я. Коней

Аповесці “Амерыканская адысея Тадэвуша Касцюшкі”, “Літоўская адысея Тадэвуша Касцюшкі”.

Ю. Каляда

Аповесць: “Галоўная памылка Афанасія”.

С. Балахонаў

Зборнік “Зямля пад крыламі Фенікса”

Аповесць: “Пятля зацятасці”

А. Бадак

Аповесць: Адзінокі васьмікласнік хоча пазнаёміцца.

А. Бычкоўскі

Апавяданні: Муары Лідлу, Ён прыйдзе апоўначы.

С. Алексіевіч

Дакументальна-мастацкая хроніка: “Галасы утопіі”.

Дапаможная літаратура

- Арлоў У. Ефрасіння Полацкая. Мн., 1992.
- Гарэцкі М. Гісторыя беларускае літаратуры. Мн., 1992.
- Гісторыя беларускай дакастрычнійкай літаратуры. У 2 т. Мн., 1968–1969.
- Гісторыя беларускай літаратуры. Старажытны перыяд. 4-е выд. Мн., 1998.
- Гісторыя беларускай літаратуры XI–XIX ст.ст. У 2 т. Т. 1. – М., 2006.
- Ермаловіч М. Старажытная Беларусь. Мн., 1994.
- История белорусской дооктябрьской литературы. Мн., 1997.
- Короткий В.Г. Творчество Мелетия Смотрицкого. Мн., 1987.
- Коршунов А. Афанасий Филипович. Мн., 1965.
- Лойка А. Старабеларуская літаратура. Мн., 2002.
- Мальдзіс А. На скрыжаванні славянскіх традыцый. Мн., 1980.
- Саверчанка І. Сымон Будны – гуманіст і рэфарматар. Мн., 1983.
- Старажытная беларуская літаратура (XII–XVII стст.). Мн.: Кнігазбор, 2007.
- Чамярыцкі В. Беларускія летапісы як помнікі літаратуры. Мн., 1969.
- Гісторыя беларускай літаратуры XI–XIX стагоддзя. У 2 т. Т.2. Новая літаратура: другая палова XVIII–XIX стагоддзе. Мн.: Беларуская навука, 2007.
- Адам Міцкевіч і Беларусь. Мн., 1998.
- Беларускія пісьменнікі. Біябібліяграфічны слоўнік. У 6 т. Мн., 1992–1995.
- Гісторыя беларускай літаратуры (XVIII–XIX стст.): вучэбная праграма для вышэйшых навучальных устаноў па спецыяльнасці 1-21 05 02 Беларуская філалогія / складальнікі Хаўстовіч М.В., Запрудскі І.М., Тарасюк Л.К. Мн.:БДУ, 2005.
- Запрудскі І. Нарысы гісторыі беларускай літ. XIX ст. Мн., 2003.
- Каваленка В. Вытокі. Уплывы. Паскоранасць. Мн., 1975.
- Кісялёў Г. Ад Чачота да Багушэвіча. Мн., 1993.
- Кісялёў Г. Радаводнае дрэва: Каліноўскі-эпоха-наступнікі. Мн., 1994.
- Кісялёў Г. Спасцігаючы Дуніна-Марцінкевіча. Мн., 1988.
- Лойка А. Адам Міцкевіч і беларуская літаратура. Мн., 1959.
- Лойка А. Гісторыя беларускай літаратуры. Дакастрычніцкі перыяд. У 2 ч. Ч. 1. Мн., 1989.
- Мальдзіс А. Падарожжа ў XIX стагоддзе. Мн., 1969.
- Мархель У. Прадвесце: бел.-поль.літ.узаемасувязі. Мн., 1991.
- Мархель У. Прысутнасць былога: нарысы, артыкулы, эсэ. Мн., 1997.
- Мархель У. Творчасць У. Сыракомлі. Мн., 2005.
- Мархель У. Традыцыі польскага Асветніцтва ў беларускай літаратуры XIX ст. Мн., 1972.
- Навуменка І. Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч. Мн., 1992.
- Пачынальнікі: 3 гіст.-літ. матэрыялаў XIX ст. Укл. Кісялёў Г. 2003.
- Працы кафедры гісторыі беларускае літаратуры БДУ. 2003–2005.

- Тарасюк Л. Мастацкія кірункі і плыні ў беларускай паэзіі XIX – пач. XX ст. Мн., 1999.
- Хаўстовіч М. Гісторыя беларускай літаратуры 30-40-х гг. XIX ст. Мн., 2001.
- Хаўстовіч М. На парозе забытае святыні: Творчасць Я. Баршчэўскага. 2002.
- Шляхам гадоў: Гіст.-літ. зб. Укл. Я. Янушкевіча. Мн., 1994.
- Янушкевіч Я. Беларускі Дудар. Мн., 1991.
- Witkowska A. Rówieśnicy Mickiewicza. W-wa, 1998.
- Noworolska B. Eliza Orzeszkowa: trwanie, pamięć, historia. Białystok, 2005.
- Mickiewicz: Encyklopedia. W-wa, 2001.
- Pigoń S. Zawsze o nim: Studia i odczyty o Mickiewiczu. W-wa, 1998.
- XIX стагоддзе: навукова-літ. альманах. Кн.1. Мн., 1999.
- Адамовіч А. “Браму скарбаў сваіх адчыняю...”. – Мінск, 1980.
- Адамовіч А. М. Маштабнасць прозы: Урокі творчасці Кузьмы Чорнага. – Мінск, 1972.
- Адамовіч А. Ничего важнее: современные проблемы военной прозы. – 2-е изд. – Минск, 1987.
- Андраюк С. А. Жыццё – вышэй за ўсё: выбр. – Мінск, 1992.
- Афанасьёў І. Чарнобыльскае светаадчуванне ў сучаснай беларускай літаратуры. – Мінск, 2001.
- Багдановіч І. Э. Авангард і традыцыя: беларуская паэзія на хвалі нацыянальнага адраджэння. – Мінск, 2001.
- Багдановіч І. Э. Янка Купала і рамантызм.
- Беларуская літаратура: XI–XX стст.: дапаможнік для школ, ліцэяў, гімназій, ВНУ / А. І. Бельскі, І. Г. Кароткі, П. І. Навуменка і інш. – 2-е выд., дапрац. – Мінск, 2001.
- Беларускія пісьменнікі і літаратурны працэс 20–30-х гадоў. – Мінск, 1985.
- Беларускія пісьменнікі: бібліяграфічны слоўнік: у 6 т. – Мінск, 1992–1995.
- Бельскі А. І. Сучасная беларуская літаратура: станаўленне і развіццё творчых індывідуальнасцяў (80–90 гг.): дапаможнік для настаўнікаў. – Мінск, 1998.
- Бельскі А. Сучасная літаратура Беларусі: дапаможнік для настаўнікаў. – Мінск, 2000.
- Бечык В. Выбранае. – Мінск, 1989.
- Бечык В. Шлях да акіяна: кн. пра паэзію А. Куляшова. – Мінск, 1981.
- Брадзіхіна А. Сучасная беларуская інтымная лірыка: тэндэнцыі і перспектывы развіцця : манаграфія. - Гомель, 2009.
- Бугаёў Д. Вернасць прызначэнню: Творчая індывідуальнасць І. Мележа. – Мінск, 1977.
- Бугаёў Д. Максім Гарэцкі. – 2-е выд., выпр. і дап. – Мінск, 2003.
- Бугаёў Д. Паэзія Максіма Танка. – 2-е выд., выпр. і дап. – Мінск, 2002.
- Бугаёў Д. Уладзімір Дубоўка: кніга пра паэта. – Мінск, 2005.
- Бугаёў Д. Служэнне Беларусі. – Мінск, 2003.
- Бязлепкіна А. Разам і паасобку: Таварыства “Тутэйшыя”. – Мінск, 2003.
- Бязлепкіна А. 100 слоў пра сучасную беларускую літаратуру. – Мінск, 2012.
- Бязрозкін Р. Паэзія – маё жыццё: літ.-крыт арт. – Мінск, 1989.

- Васючэнка П. В. Беларуская літаратура XX стагоддзя і сімвалізм. – Мінск, 2004.
- Васючэнка П. В. Драматургічная спадчына Янкі Купалы. – Мінск, 1994.
- Васючэнка П. Пошукі страчанага дзяцінства: Бел. праязікі “сярэдняга пакалення” аб Вялікай Айчыннай вайне. – Мінск, 1995.
- Васючэнка П. Сучасная беларуская драматургія. – Мінск, 2000.
- Верабей А. Абуджаная памяць: Нарыс жыцця і творчасці У. Караткевіча. – Мінск, 1997.
- Верабей А. Уладзімір Караткевіч: Жыццё і творчасць. – 2-е выд., дапрац. і выпраўл. – Мінск, 2005.
- Гаранін Л. Я. Нацыянальная ідэя ў беларускай літаратуры пачатку XX стагоддзя. – Мінск, 1996.
- Гарэлік Л. Зямля дала мне права: станаўленне творчай індывідуальнасці Р. Барадуліна. – Мінск, 1983.
- Гарэцкі М. Гісторыя беларускай літаратуры. – Мінск, 1992.
- Гарэцкі Р. Ахвярую сваім “Я”. – Мінск, 1998.
- Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя: у 4 т. / Нац. акад. навук Беларусі. Ін-т літаратуры імя Я. Купалы. – Мінск, 1999–2003. – Т. 1: 1901–1920; Т. 2: 1921–1941; Т. 3: 1941–1965; Т. 4, кн. 1: 1966–1985, кн. 2: 1986–2000.
- Гісторыя беларускай літаратуры: XIX – пачатак XX ст. / Пад агул. рэд. М. А. Лазарука, А. А. Семяновіча. – 2-е выд. дапрац. – Мінск, 1998.
- Гісторыя беларускай літаратуры: XX стагоддзе: 20–50-я гады / Пад агул. рэд. М. А. Лазарука, А. А. Семяновіча. – 2-е выд. дапрац. – Мінск, 2000.
- Гніламёдаў І. Ад даўніны да сучаснасці: нарыс пра беларускую паэзію. – Мінск, 2001.
- Гніламёдаў І. В. Янка Купала: Жыццё і творчасць. – Мінск, 2002.
- Гніламёдаў І. Иван Мележ: нарыс жыцця і творчасці. – Мінск, 1984.
- Грамадчанка Т. О. Жывая памяць народа: Нарыс творчасці І. Чыгрынава. – Мінск, 1984.
- Дасаева Т. М. Летапіс жыцця і творчасці Максіма Гарэцкага. – Мінск, 1993.
- Дасаева Т. М. Пошукі героя: 3 вопыту беларускай прозы 20-х гадоў. – Мінск, 1993.
- Дасаева Т. М. Паэтыка лірызму ў беларускай прозе. – Мінск, 2001.
- Дасаева Т. М. Максім Гарэцкі і Янка Брыль: Тыпалогія малых жанраў. – Мінск, 2004.
- Дзюбайла П. К. Панарама сучаснай беларускай прозы. – Мінск, 1986.
- Драздова З. У. Творчасць А. Мрыя і Л. Калюгі: стылявыя асаблівасці. – Мінск, 1997.
- Драздова З. У. Майстэрства слова: Моўна-стылявыя асаблівасці “Палесскай хронікі” І. Мележа. – Мінск, 1993.
- Жураўлёў В. П. На шляху духоўнага самасцвярджэння. – Мінск, 1995.
- Жураўлёў В. П. У пошуках духоўных каштоўнасцей: па матэрыяле бел. літ. XIX – пачатку XX ст. – Мінск, 2002.

- Жураўлёў В. П. Якуб Колас і паэтыка беларускага рамана. – 2-е выд., выпр. і дап. – Мінск, 2004.
- Замоцін І. І. Творы: літ.-крыт. арт. – Мінск, 1991.
- Каваленка В. А. Веліч праўды: Выбр. – Мінск, 1989.
- Каваленка В. А. Вытокі. Уплывы. Паскоранасць. – Мінск, 1975.
- Каваленка В. А. Іван Шамякін: Нарыс жыцця і творчасці. – Мінск, 1980.
- Каваленка В. Міфапаэтычныя матывы ў беларускай літаратуры. – Мінск, 1981.
- Кавалёў С. Партрэт шкла: літ.-крыт. арт. – Мінск, 1991.
- Казбярук У. М. Рамантычны пошук: Назіранні над беларускім рамантызмам на пачатку ХХ стагоддзя. – Мінск, 1983.
- Казбярук У. М. Светлай волі зычны звон: А. Гарун. – Мінск, 1991.
- Калеснік У. Зорны спеў: літ. партрэты, нарысы, эцюды. – Мінск, 1981.
- Калеснік У. Максім Танк: нарыс жыцця і творчасці. – Мінск, 1981.
- Калеснік У. Усё чалавечае: літ.-крыт. арт. – Мінск, 1983.
- Калеснік У. Янка Брыль: нарыс жыцця і творчасці. – Мінск, 1990.
- Канэ Ю. Як паветра і хлеб: Жыццёвы і творчы шлях Я. Брыля. – Мінск, 1988.
- Кісліцына Г. Алесь Разанаў: праблема мастацкай свядомасці. – Мінск, 1997.
- Козіч В. Чалавек і прырода ў сучаснай беларускай прозе. – Мінск, 1998.
- Конан У. Святло паэзіі і цені жыцця: лірыка М. Багдановіча. – Мінск, 1991.
- Лаўшук С. Кандрат Крапіва і беларуская драматургія. – 2-е выд. – Мінск, 2002.
- Лойка А. А. Гісторыя беларускай літаратуры: дакастрычніцкі перыяд: у 2 ч. – 2-е выд., дапрац. і дап. – Мінск, 1989. – Ч. 2.
- Локун В. І. Маральна-філасофскія пошукі беларускай ваеннай і гістарычнай прозы, 1950–1960-я гг. – Мінск, 1995.
- Лысенка А. Лінія гарызонта: Нарыс творчасці Я. Сіпакова. – Мінск, 1986.
- Лявонава Е. А. Агульнае і адметнае: творы беларускіх пісьменнікаў ХХ ст. у кантэксце сусветнай літаратуры. – Мінск, 2003.
- Макарэвіч А. М. Праблема жанравых мадыфікацый у беларускай прозе ХІХ – пачатку ХХ стагоддзя. – Магілёў, 1999.
- Максімовіч В. А. Эстэтычныя пошукі ў беларускай літаратуры пачатку ХХ стагоддзя: дапам. для студэнтаў філал. ф-таў ВНУ. – Мінск, 2000.
- Мальдзіс А. Жыццё і ўзнясенне Уладзіміра Караткевіча: Партрэт пісьменніка і чалавека. – Мінск, 1990.
- Мельнікава В. П. “На горне душы...”: Творчасць З. Бядулі і беларуская літаратура першай трэці ХХ ст. – Брэст, 2001.
- Мікуліч М. У. Максім Танк і сучасная беларуская лірыка. – Мінск, 1994.
- Мішчанчук М. У. Беларуская паэзія 20–30-х гадоў. – Мінск, 1998.
- Мішчанчук М. У., Шпакоўскі У. С. Беларуская літаратура ХХ ст.: вуч. дапаможнік. – Мінск, 2001.
- Мушынскі М. У. І нічога, апроч праўды: якой быць “Гісторыі беларускай літаратуры”. – Мінск, 1990.
- Мушынскі М. У. Нескароны талент: Праўдзівая гісторыя жыцця і творчасці М. Зарэцкага. – 2-е выд. – Мінск, 2005.

- Мушынскі М.У. Падзвіжнік з малой Багацькаўкі. – Мінск, 2008.
- Навуменка І. Я. Янка Купала. – 2-е выд., дап. – Мінск, 1980.
- Навуменка І. Я. Якуб Колас: Духоўны воблік героя. – 2-е выд., дапоўн. і перапрац. – Мінск, 1981.
- Навуменка І. Я. Максім Багдановіч. – Мінск, 1997.
- Навуменка І. Я. Ранні Кузьма Чорны (1923–1929). – Мінск, 2000.
- Навумовіч У. Шляхамі арлянят: проза “Маладняка”. – Мінск, 1984.
- Піскун Л. Іван Навуменка. – Мазыр, 1997.
- Рагуля А. Імгненні... – Мінск, 1990.
- Рагойша В. Вяршыні: З невядомага і забытага пра Я. Купалу, Я. Коласа і М. Багдановіча. – Мінск, 1991.
- Рагойша В. І адгукнецца слова ў слове: літ.-крыт. арт., эсэ, дыялогі. – Мінск, 1992.
- Сабалеўскі А. В. Кандрат Крапіва: Постаць і творы. – 2-е выд., дапрац. і дап. – Мінск, 2003.
- Сачанка Б. Сняцца сны аб Беларусі...: літ.-крыт. арт. – Мінск, 1990.
- Стральцоў М. Загадка Багдановіча. – Мінск, 1989.
- Тарасюк Л. Апалогія красы: кн. пра беларускую паэзію. – Мінск, 2003.
- Тычына М. Кузьма Чорны: Эвалюцыя мастацкага мыслення. – 2-е выд., выпр. і дап. – Мінск, 2004.
- Усікаў Я. Андрэй Макаёнак: Нарыс жыцця і творчасці. – Мінск, 1984.
- Чыгрын І. П. Проза Маладняка”. – Мінск, 1985.
- Чыгрын І. П. Крокі: проза “Узвышша”. – Мінск, 1989.
- Чыгрын І. П. Паміж былым і будучым: проза Максіма Гарэцкага. – 2-е выд., выпр. – Мінск, 2003.
- Шаўлякова І. Сентыментальнае паляванне: арт., рэцэнзіі. – Мінск, 2000.
- Штэйнер І. Балада: генезіс, эвалюцыя, перспектывы жанру. – Мінск, 2003.
- Шупенька Г. Прага мастацкасці: выбр. – Мінск, 1996.
- Шынкарэнка В. К. Нястомных пошукаў дарога: Праблема паэтыкі сучаснай беларускай гістарычнай прозы. – Мінск, 2002.

Для дыягностыкі кампетэнцый выкарыстоўваюцца наступныя формы:

1. Пісьмовая форма.
2. Вусна-пісьмовая форма.

Да вуснай формы дыягностыкі кампетэнцый адносяцца:

1. Вуснае апытанне.
2. Дыскусія.
3. Работа ў групах

Да пісьмовай формы дыягностыкі адносяцца:

1. Індывідуальная праверка (кантрольныя апытанні).
2. Эсэ.

Да вусна-пісьмовай формы дыягностыкі кампетэнцый адносяцца:

1. Абарона творчых работ.

Пералік заданняў для УСР.

1. Літаратура перыяду Сярэднявечча. Напісаць летапіс свайго жыцця ў адпаведнасці з жанравай прыродай летапісу.
2. Літаратура перыяду Рэнесансу, Рэфармацыі і Контррэфармацыі. Напісаць эсэ на тэму “Код Скарыны”.
3. Асаблівасці развіцця беларускай літаратуры пачатку XX ст. Аналітычнае інтэрв’ю на тэму “Змены ў сістэме маральных каштоўнасцей: ад Багушэвіча да нашых дзён”.
4. Нашаніўскі перыяд у беларускай літаратуры . Індывідуальная праверка па тэме: “Літаратурная дыскусія ў газеце “Наша ніва””.
5. Беларуская літаратура першага пасляваеннага дзесяцігоддзя (1945–1955 гады). Напісаць эсэ “Спецыфіка аўтарскага “я” пры апісанні падзей Вав.”.
6. Беларуская літаратура 1965-1975 гг. Інтэрв’ю-“містыфікацыя” з беларускім пісьменнікам.
7. Мастацка-стылёвыя плыні беларускай паэзіі к. XX ст. – пачатку XXI ст. Інтэрв’ю з сучасным мастаком слова.
8. Традыцыйная і эксперыментальная драматургія к. XX ст. – пачатку XXI ст. Напісаць эсэ “Літаратура: ці ёсць межы дазволенага?”
9. Тэндэнцыі і перспектывы развіцця сучаснай беларускай літаратуры. Тэматычны тэст.

ПРАТАКОЛ САГЛАСАВАННЯ ВУЧЭБАЙ ПРАГРАМЫ УВА

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца сагласаванне	Назва кафедры	Прапановы пра змены ў змесце вучэбнай праграмы па дысцыпліне, што вивучаецца	Рашэнне, прынятае кафедрай, якая распрацавала праграму (дата, № прат.)
1	2	3	4
Руская літаратура	Кафедра літаратурна-мастацкай крытыкі	Прапаноў няма	Заўваг няма Працікол № 12 ад 18.06.2015
Замежная літаратура	Кафедра замежнай журналістыкі і літаратуры	Прапаноў няма	Заўваг няма Працікол № 14 ад 17.06.2015
Гісторыя мастацтваў	Кафедра літаратурна-мастацкай крытыкі	Прапаноў няма	Заўваг няма Працікол № 12 ад 18.06.2015
Культуралогія	Кафедра літаратурна-мастацкай крытыкі	Прапаноў няма	Заўваг няма Працікол № 12 ад 18.06.2015
Асновы літаратурна-мастацкай творчасці	Кафедра літаратурна-мастацкай крытыкі	Прапаноў няма	Заўваг няма Працікол № 12 ад 18.06.2015
Літаратурна-мастацкая крытыка	Кафедра літаратурна-мастацкай крытыкі	Прапаноў няма	Заўваг няма Працікол № 12 ад 18.06.2015

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЯНЕННІ ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

№ пп	Дапаўненні і змяненні	Аснванне

Вучэбная праграма перагледжана і ўхвалена на пасяджэнні кафедры
літаратурна-мастацкай крытыкі (пратакол №__ ад _____ 201__ г.)

Загадчык кафедры _____ Л.П. Саянкова

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дэкан факультэта,

кандыдат філалагічных навук, дацэнт _____ С.В.Дубовік